

**Examensarbete i fördjupningsämnet fritidspedagogik
15 högskolepoäng, grundnivå**

**”Det står i Sverige rikets lag” –
Fritidspedagogers upplevelser av hot och våld
i yrkesutövningen**

**“It is stated in Sweden's law” – Leisure educators'
experience of threat and violence in professional
practice**

Amanda Johnsson

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i
fritidshem, 180hp

Examinator: Robert Nilsson Mohammadi
Handledare: Thom Axelsson

Datum för slutseminarium (2020-03-24)

Sammanfattning:

Hot och våld riktat mot lärare är ett förekommande fenomen ute i verksamheterna och enligt Statistiska Centralbyrån (2018) är detta något som ökar allt mer inom utbildningssektorn. Examensarbete syfte var att studera huruvida hot och våld påverkar fritidspedagoger i deras yrkesutövning, hur man arbetar förebyggande mot hot och våld och skolledningens när incidenter inträffat. Studien genomfördes utifrån en kvalitativ metod där åtta intervjuer ligger till grund för det empiriska materialet som sedan har sedan analyserats i förhållande till begrepp, teori och tidigare forskning. I resultatet framkom det att flera av fritidspedagogerna varit utsatta för hot och våld av elever på sin arbetsplats och detta har bidragit till en negativ påverkan på den fysiska och psykiska hälsan men även i det pedagogiska arbetet. Något som också framkom i resultatet var att det preventiva arbetet främst bedrivs genom värdegrundsarbete och att fritidspedagoger som upplevt stöd från skolledningen när incidenter inträffat känner en trygghet i sin arbetsmiljö till skillnad från dem som inte upplevt detta stöd.

Nyckelord: Hot, Våld, Fritidspedagog, Preventivt arbete, Yrkesutövning

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte	6
2.1 Frågeställningar	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Hot och våld som fenomen	7
3.2 Upplevelsen av hot och våld samt påverkan på yrkesutövningen	8
3.3 Tolerans för hot och våld, handlingsplaner, incidentrapportering, preventiva arbetet samt skolledningens stödjande roll.....	9
3.4 Sammanfattning av forskningsläget	11
4. Teori	13
4.1 Hot och våld som begrepp	13
4.2 Tolerans och maktdimensioner	14
4.3 Prevention och hotbedömning.....	15
5. Metod	17
5.1 Metodval	17
5.2 Urval	17
5.3 Genomförande	18
5.4 Analysförfarande	19
5.5 Etiska perspektiv.....	20
6. Resultat och analys	21
6.1 Fritidspedagogers definition av hot och våld	21
6.2 Fritidspedagogers upplevelser när dem blivit utsatta för hot och våld	22
6.3 Fritidspedagogers upplevelser av tolerans.....	27
6.4 Fritidspedagogers syn på och upplevelser av incidentrapportering	28
6.5 Synliggörandet av handlingsplaner i verksamheten	31
6.6 Värdegrundsarbete och samverkan- Ett omfattande arbete för att förhindra hot och våld.....	32
6.7 Fritidspedagogers upplevelse av hot och vålds påverkan på yrkesutövningen	35
6.8 Fritidspedagogers upplevelser av skolledningens stödjande roll.....	37
7. Diskussion	39
7.1 Resultatdiskussion	39
7.2 Metoddiskussion	48
7.3 Bidrag till framtida forskning.....	49
Referenslista	
Bilaga 1 Informationsbrev	
Bilaga 2 Intervjufrågor	

1. Inledning

“Om du eller någon av dina kollegor blir utsatta för hot eller våld på din skola, förskola eller fritidshem – måste ni agera rätt. Det är lätt att bli chockad och antingen överreagera eller avfärda situationen, så ta stöd i andra och följ några enkla steg.” (Läraryrket)

Hot och våldsanvändning är något som existerat i alla tider och anses vara en naturlig instinkt hos människan. Våld ses som ett dominerande socialt beteende hos barn men genom socialisationsprocessen korrigeras detta beteende och barnen lär sig att använda anständigare sätt att förmedla sig. Utgår man från förekomsten av våld i det svenska samhället är det i förhållande till övriga världen lågt, men när det väl utövas kan det vara djupt traumatiserande både psykiskt och fysiskt för den enskilda individen (Edling 2016, s.16 - 17).

Hot och våldsutövande har inte heller gått utbildningsväsendet obemärkt förbi. Skolverket (2018, s. 8) anger att verksamheten som bedrivs ska präglas av ett etiskt perspektiv och detta för att främja samt lägga en grund för att eleverna skall agera ansvarsfullt mot sig själva men även sin omgivning. Vidare står det skrivet att ingen i skolan skall utsättas för diskriminering eller annan kränkande behandling. Utifrån Statistiska centralbyråns (2018, s. 18) rapport gällande våld, hot och oro bland Sveriges befolkning framkommer det att allt fler anställda utsätts för hot och våld inom utbildningsverksamheten, detta baserat på intervjuer mellan 1980 - 2017. Skolverket (2019, s. 87) skriver i en rapport gällande attityder till skolan att hot och våld är ett ofta förekommande fenomen i verksamheterna då nästan var fjärde lärare uppger att de utsatts för detta under terminen.

Trots det grundläggande uppdraget som finns att bedriva en verksamhet grundad utifrån ett etiskt perspektiv inriktat på att förmedla vikten av ett ansvarsfullt handlande mot sig själv och omgivningen förekommer det hot och våld, dels elever emellan dels riktat mot personalen. Mot ovan beskriven bakgrund kommer detta examensarbete därmed inrikta sig på att undersöka huruvida hot och våld påverkar yrkesutövningen för fritidspedagoger och konsekvenserna av detta fenomen. Fokus i undersökningen kommer riktas mot hur fritidspedagoger upplever att yrkesutövningen påverkas, det preventiva arbetet som bedrivs, hur man går tillväga efter en incident, toleransen för hot och våld samt skolledningens stödjande roll när dessa incidenter uppkommer i verksamheten.

Valet av ämne är relevant att undersöka eftersom det saknas tidigare forskning om hot och våld riktat mot lärare i fritidshemsverksamheten. Detta är något Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2354) också påtalar i sin studie att våld mot lärare bör betraktas som ett problematiskt fenomen då det inte gjorts några omfattande studier om huruvida lärarens yrkesutövning påverkas. Resultatet av denna studie kan med anledning av den bristande forskningen bidra till att synliggöra den problematik som hot och våldsutövande kan leda till i fritidspedagogers yrkesutövning.

2. Syfte

Syftet är att studera fritidspedagogers upplevelser av hot och våld utövat av elever och dess påverkan på yrkesutövningen.

2.1 Frågeställningar

Syftet besvaras med hjälp av följande frågeställningar:

- Hur arbetar man för att förebygga hot och våld i verksamheten?
- Hur hanteras och rapporteras incidenter av hot och våld när det inträffat?
- Upplever fritidspedagoger stöd från skolledningen när det förekommer hot och våld i verksamheten?

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning att redogöras. Forskningen är främst bedriven i USA men även studier från Belgien, Canada, Slovakien och Sverige finns presenterade.

Anledningen till att det främst är internationell forskning som framhålls i denna uppsats grundar sig i att det inte finns någon svensk forskning som lyfter hot och våld riktat mot fritidspedagoger och en eventuell påverkan på yrkesutövningen.

3.1 Hot och våld som fenomen

Forskning har bedrivits under flera decennier gällande hot och våld som utövas i skolan. I tidigare forskning kan man läsa att våldsutövandet tenderat att skapa en oro i samhället samt inom skolväsendet. Vidare har forskning till stor del fokuserat på våldsutövande elever emellan och inte våld riktat mot läraren. Galand, Lecocq & Philippot (2007, s. 466) skriver att våld utövat i skolan har skapat en växande oro i västvärlden och att det bedrivits en mängd forskning inom området. De poängterar att inriktningen av bedriven forskning fokuserat mer på våld elever emellan än våld utövat mot lärare, det vill säga att i de flesta studier har hänsyn tagits till elevers beteende och preventiva åtgärder än att betraktas läraren som offer för det utövade våldet. Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2354) bekräftar även detta och skriver att den oro som skapats bland allmänheten gällande det våld som förekommer i skolan har bidragit till att forskning producerats inom det berörda ämnet men till stor del med fokus på våldsutövande elever emellan.

När det gäller vem som utövar hot och våld mot lärare skriver McMahon et al. (2014, s.761–762) att de vanligtvis är elever men att det även förekommer från vårdnadshavare och kollegor. När det gäller vilken typ av våld som vanligtvis utövas skriver Bounds & Jenkins (2018, s. 438) att kränkande kommentarer och verbala hot är det som oftast förekommer. Detta bekräftar även Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2358) och de skriver att det våld som lärare oftast utsattes för var personliga förolämpningar och skällsord.

3.2 Upplevelsen av hot och våld samt påverkan på yrkesutövningen

När det gäller upplevelser av hot och våld skriver Longobardi, Badenes-Ribera, Fabris & Martinez (2019, s. 596) att med tanke på lärares regelbundna kontakt med elever och deras betydelsefulla inflytande i barns liv är det av vikt att få en bättre förståelse för lärares upplevelser av våld.

I tidigare forskning synliggörs det att hot och våld skapa stora problem för den enskilda läraren men även för eleverna. Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2360) lyfter att både fysiska och psykiska symtom ofta rapporterades i samband med hot och våld förekommit mot lärare. Det framkom även att lärarens förmåga till undervisning försämrades till följd av psykiska och fysiska symtom. Dessa symtom orsakade svårigheter i genomförandet av utbildningen av eleverna samt att kvaliteten försämrades i undervisningen. Vidare skriver Wilson, Douglas & Lyon (2011, s.2355) att effekterna av våldsutövande i skolan kan påverka läraren i den utsträckning att individen kan känna ökade nivåer av stress, ökad rädsla samt posttraumatisk stressstörning samt svårigheter att bedriva undervisning.

Förutom de personliga konsekvenserna av det upplevda våldet tenderar detta även att leda till att läraren känner sig osäker på grund av risken att utsättas för våld och detta ledde i sin tur till att läraren i fråga var mindre motiverad och engagerad i sitt jobb. Galand, Lecocq & Philippot (2007, s. 466) skriver att våld riktat mot läraren påverkar individen starkt negativt och kan leda till känslomässig utmattning, och det försämrade välbefinnande är i sig en grund till oro hos läraren. Enligt studien kan oroliga och utmattade lärare leda till en bristande förmåga att upprätthålla studenternas motivation till att vilja lära sig. Detta leder i sin tur till en negativ inverkan på elevernas motivation.

Vidare bekräftar Wilson, Douglas & Lyon (2011, s.2354 - 2355) att en hot- och våldsbild mot lärare har potentiella konsekvenser såsom utbrändhet men även att fenomenet bidrar till försämrade relationer mellan lärare och elever. De framhåller också att lärare som kände sig osäkra i sin arbetsmiljö ansåg detta som ett skäl stort nog för att lämna yrket helt och hållet. Detta är också något McAdams & Foster (2008) lyfter och de skriver att synen på hot och våld ur rektorers perspektiv synliggjort att det finns en rädsla hos rektorer att förlora bra lärare på grund av detta fenomen i verksamheterna.

3.3 Tolerans för hot och våld, handlingsplaner, incidentrapportering, preventiva arbetet samt skolledningens stödjande roll.

När det gäller hot och våld samt frågor som berör tolerans skriver Berčnik & Tašner (2018, s. 82–83) att utbildning av tolerans sker i klassrummet. Detta grundar sig i lärarens sätt att reagera i uppkomna situationer men även lärarens attityd till eleverna och synen på hot och våld. Utifrån aspekten gällande tolerans är det relevant att lyfta de maktdimensionerna som finns i utbildningsväsendet där pedagoger kan ses som överordnade i relation till barn som underordnade. Dolk (2013, s.31) skriver i sin avhandling att en av anledningarna till barns underordnade i förhållande till vuxna är beroende av kunskap och erfarenhetsgrundad auktoritet. Likaså framkommer det att skillnaden i den fysiska storleken är en faktor som bidrar till att ett barn upplevs underordnat.

När det gäller det preventiva arbetet mot hot och våld i skolor har man identifierat i tidigare forskning att det finns brister. Cawood (2010, s. 144) skriver att hot och våld som förekommer på arbetsplatser har tagit större plats i diskussioner gällande arbetsmiljö och säkerhet och vidare påpekas det att det funnits ett gap mellan forskning och praktik när det gäller förebyggande arbete i skolan. Därför har forskning bedrivits för att undersöka denna klyfta för att identifiera de problem som hindrar skolpersonal från att genomföra evidensstödta program för att hantera interpersonellt våld i skolan. Vidare lyfter Pihl, Grytnes & Andersen (2018, s. 95) att en del av ledningens roll är att uppmärksammar arbetsmiljöfrågor som berör hot och våld för att på så sätt förebygga att det uppstår i verksamheten. Detta lyfter även Galand, Lecocq & Philippot (2007, s. 474) och de skriver att stödjande kollegor och ledning har en direkt effekt på lärares välbefinnande och yrkesutövning.

Chaffee, Briesch, Volpe, Johnson & Dudley (2019, s. 2) menar dock att det krävs flera komponenter för nå framgång i arbetet med prevention mot hot och våld i skolan. Man talar om ”nivå 1 stöd” som bör vara en grund i detta arbete. ”Nivå 1 stöd” innebär att man använder sig utav klassomfattande beteendeinsatser och evidensbaserade undervisningsstrategier för att främja sociala beteendefärdigheter. Man skriver vidare att klassövergripande arbete är möjligt att genomföra och att detta är ett effektivt sätt för att

förbättra beteendet för alla elever i klassrummet. Ett sätt att bedriva detta arbete är till exempel genom drama.

Ross & Nelson (2014, s.355) lyfter att det finns flera olika tillvägagångssätt att bedriva dramaarbetet och exempel på detta är processdrama och problemlösande aktiviteter som syftar till att skapa spontant uppkomna scener. Vidare får eleverna som deltar bearbeta upplevelsen genom att dels reflektera för sig själv dels i grupp. I deras studie framkom det också att eleverna använt det som de lärt sig i samband med dramaaktiviteterna utanför skolan och därmed kunde man konstatera att färdigheter uppnåtts då eleverna nyttjade dessa kunskaper även i andra forum.

När det gäller rapportering av incidenter lyfter Department of Justice, Washington, DC (2002, s. 4) att ett statligt standardiserat rapporteringssystem är avgörande för att komma till rätta med hot och våldsincidenter. Vidare skriver Lunneblad & Johansson (2019, s. 40) att forskning som bedrivits både nationellt men även internationellt visar på att skolpersonalen upplever att kraven kring dokumentation gällande incidenter har ökat samt att det utifrån rekommendationer av andra myndigheter och lagar finns en osäkerhet kring hur oönskade handlingar ska hanteras i linje med detta. I Department of Justice, Washington, DC (2002, s. 3) framkommer det också att flera delstater i USA antagit lagar som kräver att vissa typer av brott rapporteras till den lokala polisen, exempel på detta är våld mot lärare som begås av eleverna. Det beskrivs att utan tydliga riktlinjer finns risken att skolor individuellt avgör vad de anser är tolererat eller inte. Detta kan i sin tur leda till att man bedömer incidenterna olika allvarligt, vilket kan bidra till både över- och underrapportering.

Detta är också något som Lunneblad & Johansson (2019, s. 40–48) poängterar. De skriver att de kränkningar och våld som förekommer i skolan borde hanteras utifrån samma princip som om de skulle ske i övriga samhället, det vill säga att polisanmäla händelsen. Lärare ansåg att en polisanmälan betraktas som en tydlig markering, där eleverna förstår att deras handlande medför konsekvenser och att det inte går att bryta mot de regler som finns i skolan och samhället.

Vidare lyfts skolledningens betydande roll i arbetet mot hot, våld och hanteringen av det. I ”Association Zero Tolerance Task Force” (2018, s.852) kan man läsa att skyldigheten för skolorna ligger i att säkerställa och upprätthålla en miljö som bidrar till lärande. Man menar

att lärare inte kan undervisa i ett klimat som präglas av kaos samt att detta även bidrar till att eleverna inte heller kan lära sig. När det gäller ledningens roll i arbetet mot hot och våld skriver Spector, Coulter, Stockwell & Matz (2007, s. 118) att när ledningen riktar fokus gällande säkerhetsklimat i verksamheten genom att till exempel diskutera säkerhet, ha säkerhetspolicy och genomför säkerhetsutbildningar uppfattar personalen dessa ansträngningar som något positivt i sin yrkesutövning då säkerheten lyfts för de anställda och detta leder i sin tur till en minskad risk för olyckor och tillhörande skador. Vidare skriver Pihl, Grytnes & Andersen (2018, s. 98) om våldsförhindrande klimat som innebär att fokus läggs på att de anställda, chefer och arbetsgruppen delar uppfattningen om säkerhetsrelaterade rutiner och policy. I detta arbete har ledningen rollen att lyfta hot och våld samt att förmedla till lärarna att våldsförebyggande arbete tas på allvar

3.4 Sammanfattning av forskningsläget

Den tidigare forskning som ovan presenterats är till stor del internationellt bedriven. Forskningen som använts har haft sin utgångspunkt i hot och våld utövat av elever mot lärare, ett perspektiv som enligt tidigare forskning är bristfälligt studerat. I den inhämtad forskning framgår det att hot och våld utövat av elever mot lärare kan skapa stora konsekvenser för den utsatta läraren. Flera av studierna lyfter de potentiella riskerna med att utsättas för hot och våld och det framkommer att lärare upplevt fysisk och psykisk symtom i form av stress, utbrändhet och somatiska symtom. Vidare framgår det från studierna att hot och våld riktat mot lärare kan ha en direkt inverkan på yrkesutövning genom att läraren tappar sin motivation att bedriva undervisningen och detta påverkar i sin tur elevernas motivation till sina studier. När det gällde toleransnivån för hot och våld framkom det att detta är beroende av flera aspekter bland annat maktdimensioner gällande hur barn och vuxna uppfattas i relation till varandra och hur utbildning av tolerans sker i klassrummet. I tidigare forskningen synliggjordes också det preventiva arbetet mot hot och våld och det framkom att det finns ett gap mellan forskning och praktik, vilket bidragit till svårigheter i hanteringen av hot och våld. Vidare när det gäller rapportering av incidenter och skolledningens roll i hanteringen av detta framkom det att en ledning som tror på personalen och ger stöd skapar en trygghet för personalen samt att denna trygghet ytterligare stärks om ledning och arbetsgrupp delar uppfattning om säkerhetsrelaterade rutiner och policys. Den tidigare forskning som har presenterats ligger därmed inom ramen för vad detta examensarbete syftar till att undersöka.

Målsättningen är att med denna studie tillföra ytterligare aspekter till forskningsområdet, dels genom att undersöka ett fenomen som är bristfälligt studerat inom läraryrket och obefintligt studerat inom fritidshemmet dels vilka konsekvenser detta kan ha för fritidspedagoger i deras yrkesutövning. Därmed kan examensarbetet komma att tillföra ett nytt område inom forskningsfältet.

4. Teori

Uppsatsen tar sin utgångspunkt utifrån den fenomenologiska teorin. Christoffersen & Johannessen (2012, s. 107) skriver att detta perspektiv syftar till att undersöka fenomen som framträder för det omedelbara medvetandet, exempel på detta är upplevelsen av sitt yrkesutövande i verksamheten. Vidare skriver Christoffersen & Johannessen (2012, s. 112–113) att använda fenomenologin syftar till att beskriva och utforska människors förståelse och erfarenheter av uppkomna fenomen. Ett begrepp som förknippas starkt med fenomenologi är mening. Mening är något som forskaren söker svar på för att säga varför fenomenet uppkommer eller varför vi handlar på ett visst vis. När tolkningen sker måste detta betraktas i den kontext som finns och det går inte att förstå meningen utanför det sammanhang där meningen skapats. Brinkkjær & Høyen (2013, s. 60) menar också att utifrån fenomenologin ska man beskriva ett fenomen som synliggörs för medvetandet därefter sätta in det i ett system som i slutändan kan bli ett begrepp.

Därmed kommer denna teori ligga till grund för att analysera materialet, men också som en utgångspunkt i hur begreppen analyseras i förhållande till empirin. Ett flertal begrepp valdes ut som ansågs ha en hög relevans för studien och som kunde analyseras i förhållande till empirin som samlats in. De begrepp som valdes ut var hot, våld, tolerans, prevention, maktdimensioner och hotbedömning.

4.1 Hot och våld som begrepp

Hot och våld är två relevanta begrepp att använda då studiens avser att undersöka dessa fenomen. Begreppen avser att analyseras i förhållande till pedagogernas upplevelse och därmed få en förståelse för hur upplevelsen av hot och våld kan skilja sig åt mellan olika pedagoger, det vill säga förstå meningen bakom upplevelsen i den kontext som den skapats.

Hot och våld kan vidare ses ur flera perspektiv och enligt Maeng, Malone & Cornell (2019, s. 2) innebär hot varje uttryck som tas för att med avsikt skada någon. Medan Arnetz (2001, s. 423) skriver att hot kan definieras som att verbalt uttrycka sig och detta kan innefatta skällsord, sexuella anspelningar men även aggressiva gester. Även bristande respekt mot en annan person kan uppfattas som hotfullt och medföra en rädsla att något kommer att inträffa

och därmed blir denna rädsla en upplevelse av ett underliggande hot. Begreppet hot kommer därmed definieras som språkliga uttryck, aggressivitet samt gester riktade mot fritidspedagoger.

Ett sätt att definiera våld är att använda World health organization, WHO:s (2019) definition som innebär handlingar som innefattar makt, fysisk kraft och hot mot en annan person eller sig själv. Likaså gäller detta handlingar som riktas mot en gemenskap eller grupp som leder till eller har en stor sannolikhet att leda till död, skada, underutveckling, psykisk skada eller berövande. Även Ray (2018, s. 6) skriver att våld kan anses vara ett beteende som yttrar sig att en individ avsiktligt försöker att orsaka psykisk, fysisk eller sexuella skador på någon annan individ eller sig själv. Det förekommer även olika typer av våld som kategoriseras utefter hur det riktas och används. I detta examensarbete kommer fokus ligga på interpersonellt våld och innebörden av detta begrepp är våld som riktas mellan individer (WHO, 2019). Begreppet våld kommer därmed definieras som interpersonellt våld som riktas från en elev mot fritidspedagog och innefattar fysiska övergrepp såsom till exempel att slåss, knipas, rivas eller sparkas.

4.2 Tolerans och maktdimensioner

Tolerans var också ett begrepp som avsågs att undersökas i studien för att nå fram till syfte och frågeställningar. Att använda begreppet tolerans i analysen syftade till att undersöka om upplevelsen av detta begrepp skiljer sig åt hos fritidspedagoger och om det finns någon underliggande faktor som bidrar till upplevelsen av toleransnivån i verksamheterna.

Utifrån nationalencyklopedin (2020) kan man läsa att tolerans definieras som tåla eller uthärda. Därmed kommer detta begrepp i denna studie innefatta huruvida det finns en acceptans för hot och våldsamma beteende i fritidshemsverksamheterna.

Maktdimensioner är ett högst relevant begrepp att använda i analysen av empirin.

Maktdimensioner är ett begrepp som kommer att återkomma i flera delar av resultatet. Syftet med begreppet är dels att undersöka huruvida fritidspedagoger upplever rädsla när de blivit utsatta för hot och våld, huruvida det finns en tolerans för begreppet i relation till maktdimensioner.

Dolk (2013, s.31) skriver att detta begrepp kan ses som att barn är underordnade vuxna och detta är beroende av kunskap och erfarenhetsgrundad auktoritet. Likaså framkommer det att skillnaden i den fysiska storleken är en faktor som bidrar till att ett barn upplevs underordnat. Detta begrepp kommer därmed användas i resultat och analysdelen för djupare förstå huruvida hot och våld upplevs av fritidspedagoger.

4.3 Prevention och hotbedömning

Begreppet prevention kommer i uppsatsen användas för att studera huruvida fritidspedagoger arbetar med detta i praktiken. I relation till den fenomenologiska teorin handlar det därmed om att förstå meningen av detta arbete, vilka metoder som används och i vilken kontext det genomförs och på så vis få en helhetsförståelse kring detta arbete.

När det gäller det preventiva arbetet mot hot och våld har det bedrivits en stor mängd forskning. Utifrån nationalencyklopedin (2019) definieras prevention som att ”förebygga oönskade händelser som kan tänkas ske i framtiden”. Därmed är detta ett fenomen som kommer att undersökas i studien där fokus riktas mot att studera hur fritidspedagoger arbetar för att förhindra samt motverka hot och våld i verksamheten. Chaffee et al (2019, s. 2) skriver att det krävs flera komponenter för nå framgång i arbetet med prevention mot hot och våld i skolan. Man talar om nivå 1 stöd som bör vara en grund i detta arbete. Nivå 1 stöd innebär att man använder sig utav klassomfattande beteendeinsatser och evidensbaserade undervisningsstrategier som används i klassrummet för att främja sociala beteendefärdigheter. Man skriver vidare att klass övergripande arbete är möjligt att genomföra och att detta är ett effektivt sätt för att förbättra beteendet hos alla elever i klassrummet.

Hotbedömning är ytterligare ett begrepp som valts ut för att analysera den insamlade empirin. Hotbedömning kan sättas i relation till flera av begreppen, så som maktdimensioner, tolerans, hot och våld. Bredden i begreppet möjliggör därmed att undersöka flera aspekter i förhållande till fritidspedagogernas upplevelser så som hur man avgör att det är ett hot, om man upplever sig ha blivit utsatt eller allvarlighetsgraden i hotet som pedagogen utsätts för. Därmed är hotbedömning ett centralt begrepp att använda i denna uppsats. Maeng, Malone & Cornell (2019, s. 1–11) skriver att hotbedömning syftar till att avgöra huruvida ett hot kan anses vara

av allvarlig karaktär eller inte och därmed ett begrepp som till stor del kan vara av vikt i mötet med elever som utövar hot och våld.

5. Metod

Under metodavsnittet kommer val av metod, urvalsgrupp, etiska övervägande, genomförande och analysförfarande att presenteras.

5.1 Metodval

Metoden som använts i denna uppsats är kvalitativa intervjumetod. Denna metod är passande i förhållande till det syfte som finns med uppsatsen då det är enskilda individers upplevelser av hot och vålds påverkan på yrkesutövningen som undersöks. Christoffersen & Johannessen (2012, s.16) skriver att den kvalitativa metoden ger utrymme för individer att ge detaljerad och fylligare svar, detta i förhållande till den kvantitativa metoden. Likaså bygger den kvalitativa metoden på frågeställningar som ger utrymme för öppna svar som möjliggör att deltagaren kan få svara med egna ord samtidigt som forskaren har möjlighet att ställa följdfrågor direkt på det tidigare svaret.

Intervjuerna genomfördes utifrån ett semistrukturerat upplägg där standardiserade frågor ställdes. Detta innebar att alla deltagare fick samma frågor men att det gavs utrymme att svara utifrån egna erfarenhet och upplevelse. Valet av semistrukturerade intervjuer grundar sig i att förenkla sammanställningarna av resultatet samt att det skulle vara enklare att jämföra svaren som fritidspedagogerna gav. Christoffersen & Johannessen (2012, s.85) skriver att i semistrukturerade intervjuer finns det en intervjuguide som är övergripande där individen som intervjuas ger utrymme att svara utifrån individens egna erfarenheter och att svaren i denna intervjuform oftare blir mer uttömmande och fylligare jämfört med frågeformulär med svarsalternativ. Likaså tar dessa standardiserade intervjuer mindre tid att sammanställa, dock kan detta bidra till att själva intervjun inte blir lika flexibel.

5.2 Urval

För att få svar som relaterade till studiens syfte och frågeställningar var det några kriterier som togs i beaktning i insamlingen av det empiriska materialet. Ett av kriterierna var att de som intervjuades skulle vara utbildade grundlärare inom fritidshem eller fritidspedagoger, detta för att skapa en homogen grupp gällande utbildningsgrad. Detta kriterie grundar sig i att alla informanter därmed har en pedagogisk utbildning vilket kan underlätta jämförelser av det

empiriska materialet som framkom från pedagogerna. Alvehus (2019, s.73) skriver att ett homogent urval bidrar till att direkta jämförelser mellan individer blir enklare att göra.

För att få en bredd i insamlingen av det empiriska materialet var ett kriterium att få kontakt med fritidspedagoger från minst två olika kommuner. Totalt blev det fyra skolor som var aktuella, två i en kommun och två i två olika kommuner. Kontaktuppgifterna till informanterna hämtades på de olika kommunernas hemsidor och 20 tänkbara informanter kontaktades via mejl där de fick information om examensarbetet. I detta mejl framkom det vad som avsågs undersökas i studien och om de var intresserade av att delta (se bilaga 1). Totalt blev det åtta grundlärare inom fritidshem/ fritidspedagoger som ville delta i studien.

5.3 Genomförande

Genomförandet startade med att leta upp hemsidor till olika kommuners skolor, där mejladresser till tänkbara informanter fanns. Därefter skickades mejl direkt till de fritidspedagoger som skulle kunna vara aktuella för att delta. När informanterna bekräftat att de var intresserade av att delta i studien bestämdes tid och datum för intervjuerna. Innan intervjuerna genomfördes fick alla informanter skriva under en samtyckesblankett som intygade att de fått information gällande studiens syfte, etiska forskningsprinciper samt sekretesskrav. Intervjuerna spelades in med hjälp av en diktafon och detta för att kunna gå tillbaka och lyssna på materialet och möjliggöra att transkriberingen kunde genomföras ordagrant. Då intervjuerna baserades på ett semistrukturerat upplägg fanns möjligheten att ställa följdfrågor som ansågs relevanta för studiens syfte. Intervjuerna genomfördes med hjälp av en intervjuguide som framställts för att samla in empirin som skulle leda fram till att besvara syfte och frågeställningar. I denna intervjuguide fanns färdigformulerade frågor som användes i alla intervjuer och frågorna var formulerades på ett sådant vis de skulle vara korta och enkla att besvara. Christoffersen & Johannessen (2012, s. 92) skriver att en av grundreglerna i att formulera frågor är att dem skall vara korta och enkla istället för komplicerade med ord som är svåra att förstå.

Innan intervjuerna genomfördes med informanterna utfördes en testintervju. Genom att använda detta tillvägagångssätt kunde frågorna korrigeras om de uppfattades som svår att ge svar på. Likaså togs intervjufrågor bort som genererade ja eller nej svar, då dessa inte ledde till några uttömmande svar. Christoffersen & Johannessen (2012, s. 92) poängterar att det är

bra att genomföra testintervjuer för på så vis ta reda på om frågorna och tillvägagångssättet i intervjuerna lämpar sig för att få svar på sina frågor som ska leda fram till syftet.

De flesta av frågorna som ställdes var öppna, det vill säga att informanten fick möjlighet att besvara frågor som uppmuntrade till att ge uttömmande svar. Frågor som ställdes innehöll bland annat fraser som "hur upplevde du det?" och "vad anser du". Valet av frågor grundade i inhämtad litteratur där bland annat Christoffersen & Johannessen (2012, s. 90) skriver att det är av vikt att den som intervjuar bestämt sig för vad hen vill veta samt hur hen ska skapa en intervjusituation som blir meningsfull i det avseende att informationen man söker framkommer. Genom att använda sig öppna frågor kan detta bli möjligt och exempel på dessa kan vara "hur upplevde du det?", "vill du redogöra?" och "vad menar du?".

Däremot om frågorna inte gav uttömmande svar från informanterna ställdes följdfrågor såsom "Kan du förtydliga vad du menar?", "Hur tänker du kring det?" och "Kan du ge ett exempel?". På så sätt skapades möjligheten att få nyanserade svar gällande upplevelsen av hot, våld och dess påverkan. Detta är också något som Christoffersen & Johannessen (2012, s. 91) lyfter, för att komma vidare ska man uppmuntra till reflektion och detta kan vara genom frågor såsom "Vad menar du?" och "Kan du klargöra det?".

När materialet samlats in lades detta upp på Malmö Universitets server och transkribering genomfördes av alla intervjuer. Därefter analyserades svaren som framkom i studien i förhållande till teori och tidigare forskning.

5.4 Analysförfarande

När intervjuerna hade genomförts började analysarbetet av den insamlade empirin och analyseringen tog sin utgångspunkt från ett abduktivt förhållningssätt. Innebörden av detta är att man växlar mellan teori och empiri för att kunna upptäcka aspekter av det som studerats och genom att växla mellan dessa två skapas förutsättningar att teorin modifieras och utvecklas samt att det empiriska materialet bidrar till en förnyad teoretisk insikt (Alvehus 2013, s. 113).

När alla intervjuer transkriberats skapades ett dokument där alla pedagogers utsagor lades under respektive fråga i intervjuguiden för att skapa en tydlig översikt av vad som

framkommit i intervjuerna. Detta möjliggjorde ett systematiskt arbete med en fråga i taget och på så vis förenklades arbetet med att skifta mellan informanternas utsagor och teori och det skapades en förståelse och helhet kring fenomenet som undersöktes. Då intervjuerna var mycket omfattande framkom också information som inte var relevant för studiens syfte och frågeställningar därmed fick detta material exkluderas och det som ansågs ha högst relevans för studiens syfte och frågeställningarna fick behållas och tematiseras. Analysprocessen av empirin i förhållande till teorin presenteras i resultatdelen.

5.5 Etiska perspektiv

Etiska perspektiv togs i beaktning i genomförandet av intervjuerna och uppsatsen i dess helhet. Därmed bygger studien på en god forskningssed och dessa är hämtade utifrån forskningsrådets principer och bygger på följande kriterier:

Inom ramen för informationskravet gavs information till deltagarna i studien gällande forskningens syfte. Utifrån samtyckeskravet fick individer som blev tillfrågade möjlighet att avgöra om de vill delta eller inte. Utifrån konfidentialitetskravet informerades informanterna att de är helt anonyma, avkodade och att personuppgifter som kunde knytas an till dem förvarades på ett sådant vis att ingen kunde ta del av informationen. Likaså tillämpas nyttjandekravet där de insamlade uppgifterna om enskilda individer enbart användes för forskande syfte (Vetenskapsrådet, 2017, s. 40).

6. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer det insamlade empiriska materialet från intervjuerna att presenteras och analyseras i förhållande till begrepp och teori. Vidare kunde det insamlade materialet tematiseras och därmed skapades fem olika teman som innefattar en stor mängd empiri.

6.1 Fritidspedagogers definition av hot och våld

I studien framkom det att det fanns en samsyn mellan pedagogerna kring begreppet hot. Hot definierades av flera pedagoger som när någon verbalt uttrycker att ”jag ska slå dig”, säger kränkande saker samt att eleverna hotar med att skada men att det inte sker. En fritidspedagog definierade hot enligt följande:

När någon får en att känna sig illa till mods och man känner sig mer eller mindre kränkt och hot som man fått av elever är att jag ska slå dig och sådant (Ped 8).

Som framgår av citatet ovan kan därmed hot definieras som att en annan individ får en annan person att känna sig kränkt och illa till mods, samt att det sker verbalt. Begreppet hot definieras enligt Maeng, Malone & Cornell (2019, s. 2) som varje uttryck som tas för att med avsikt skada någon och Wilson och vidare lyfter Douglas & Lyon (2011, s. 2358) att den breda definitionen av våld innebär att flera olika typer av beteende ryms i begreppet och hot är ett av dem.

Resultatet i denna uppsats har därmed bidragit till att begreppet hot blivit mer specificerat då fritidspedagogerna preciserade vad hot kan innefatta till skillnad från teorin som ger en mer övergripande definition av begreppet. Vidare visar resultatet att pedagogerna ger liknande definitioner av begreppet hot vilket kan kopplas till att det är det vanligaste förekommande våldet som riktas mot fritidspedagogerna i studien. Därmed skulle detta kunna förstås ur ett perspektiv där upplevelsen av fenomenet bidrar till att pedagogerna kan precisera begreppet utifrån dessa specifika upplevelser och kontexter där hoten framförts.

Det finns även en samsyn mellan fritidspedagogerna att våld är när någon handgripligen slår, puttar, kastar saker men även när elever ger sig på ens ”personliga jag”. En fritidspedagog definierar begreppet enligt följande:

Våld är ju när man handgripligen slår någon eller med något eller utan något. Men slå behöver det inte vara, det kan vara att ta hårt i någon, knuffa någon, fälla någon, ta på någon på ett sexuellt sätt, alltså det kan ju vara sådana saker (Ped 5).

Citatet ovan visar att begreppet våld innefattar flera olika typer av handlingar som kan utföras av elever. Ray (2018, s. 6) skriver att våld kan anses vara ett beteende som yttrar sig genom att en individ avsiktligt försöker att orsaka psykisk, fysisk eller sexuella skador på någon annan individ eller sig själv. På så sätt har fritidspedagogerna i denna uppsats preciserat specifika handlingar såsom att få saker kastat mot sig, att bli putad, att bli fälld, trakasserier, personliga påhopp och att elever handgripligen slår. Fritidspedagogernas utsagor synliggör därmed flera olika handlingar som inte presenterats i definitionen av begreppet våld. Något som också framkom i analysen av empirin var att de som blivit utsatta för våld oftare preciserade begreppet till specifika handlingar, medan dem som inte varit utsatta gav en mer övergripande definition som är mer lik den som presenteras i beskrivningen av begreppet. Detta pekar mot att definitionen av våld är beroende av upplevelser av fenomenet och detta kan i sin tur påverka hur man väljer att definiera begreppet.

6.2 Fritidspedagogers upplevelser när dem blivit utsatta för hot och våld

På frågan om huruvida man ansåg sig ha blivit hotad av en elev framkom det att 5 av 8 pedagoger någon gång blivit utsatt för detta i sin yrkesutövning. Två fritidspedagoger ger sin syn på vad för hot som de har blivit utsatta för:

Det har alltid varit mycket hot, att jag ska berätta för min mamma eller pappa, att de ska anmäla mig vidare. Barnen är rätt så kunniga idag vad de får och inte får och vad vi får och inte får. Så att det är väldigt mycket sådana, jag ser det kanske lite som tomma hot, än så länge har det som de säger inte skett (Ped 2).

Ja att de ska döda mig, och att de ska ge mig stryk (Ped 1).

I studien framkom det att hot är det vanligaste förekommande fenomenet som fritidspedagoger blir utsatta för i sin yrkesutövning och detta tar sig främst uttryck i verbala utsagor från eleverna. Citaten ovan synliggör hot som pedagoger utsatts för och dessa tar sig

uttryck på olika vis. Hotet som framkommer i det första citatet pekar mot att eleven hotar att vidarerapportera saker till en annan vuxen, i detta fall vårdnadshavare medan det i det andra citatet blir tydligt att hotet är direkt angripande om att vilja skada pedagogen. Båda hoten kan därmed förstås med bakgrund av begreppet och dess breda definition. Men för att i denna studie förstå meningen bakom hot och varför det är det mest framträdande i det som pedagoger utsätts för bör det sättas in i en kontext gällande rådande maktstrukturer.

I den insamlade empirin framkom det från några av pedagogerna att de anser att barns förmåga att utöva våld är begränsad då de inte besitter samma fysiska förutsättningar som en vuxen individ. På så vis pekar detta mot att hot skulle kunna vara ett sätt för elever att uttrycka sitt missnöje istället för att använda fysiskt våld beroende av att även eleverna upplever dessa begränsning gällande den fysisk storleken som skiljer pedagog och elev åt. Detta är därmed något som kan sättas i förhållande till de rådande maktdimensionerna som finns, där man talar om att barn är underordnade vuxna dels beroende av fysisk storlek dels kunskapsmässigt. Som framgår av det första citatet, när elever väljer att hota med att berätta för sina föräldrar, kan också ses ur perspektivet kring maktdimensioner. Att vända sig till en vuxen skulle kunna vara ett sätt för eleverna att söka sig mot en vuxens kunskap och erfarenhetsgrundad auktoritet och genom detta skapa en kontext där eleven genom en vuxen individ kan vara jämbördig fritidspedagogen.

I den insamlade empirin framkom också att upplevelsen av hot i högsta grad är en individuell upplevelse och flera av pedagogerna lyfter denna aspekt. En fritidspedagog uttrycker det:

Det kan ju vara väldigt individuellt. Andra kanske anser att de hade blivit utsatta om de blivit utsatta för det jag blivit utsatt för. Hot kan ju vara att en elev säger någonting åt en, att de säger att gör du inte det så här gör jag detta. Jag tar inte det som ett riktigt hot från barnen. Men andra kanske gör det (Ped 3).

Citatet ovan synliggör att hot är en högst individuell upplevelse för fritidspedagogen. Trots att det fanns en samsyn kring begreppet hot och vad det innefattar lyftes denna aspekt vilket pekar på att samsynen kring begreppet inte är av betydelse när man blir utsatt, det handlar snarare om den egna upplevelsen av hotet och upplevelsen av att anse sig ha blivit hotad. Pedagog som uttryckte citatet ovan ansåg sig inte heller ha blivit utsatt för hot i sin yrkesutövning, men vidare poängterar hen att någon annan mycket väl skulle kunna ha

uppfattat det som hen varit utsatt för som hot. Därmed pekar resultatet på att det är den subjektiva upplevelsen av fenomenet som är avgörande om man upplevt sig hotad, och ur fenomenologiskt perspektiv kan denna upplevelse vara beroende av kontexten och kan även sättas i relation till begreppet hotbedömning. Hotbedömning i sig innebär att man avgör om ett hot är av allvarlig karaktär eller inte. I förhållande till det som pedagogen uttryckte synliggör detta att hen inte tar det som ett riktigt hot och vidare kan detta sättas i förhållande till att pedagogen redan avfärdat hotet som ett riktigt och därmed anser sig inte heller pedagogen ha blivit hotad. Detta är också något som kan analyseras i förhållande till maktdimensioner som finns, där elevernas utsagor inte heller tas på allvar på grund av synen gällande att barn är underordnade.

Dock lyftes en annan aspekt när det gällde hot som inte var ämnad att undersökas men som i analysen av det empiriska materialet blev relevant för att kunna förstå hot ur ett bredare perspektiv gällande upplevelsen av hot och de rådande maktdimensionerna. Flera av fritidspedagogerna lyfte att det förekommit hot från vårdnadshavare och att detta uppfattats som väldigt hotfullt, till skillnad från när det kommit från eleverna. En fritidspedagog uttrycker det:

En förälder kan vara väldigt hotfull och som kan agera väldigt konstigt. Det har hänt flera gånger att vi på skolan har blivit hotade och där den här föräldern har stått och gapat framför andras barn (Ped 1).

Som framgår av citatet ovan och den insamlad empiri framkommer det att hot från elever mycket sällan skapar en oro eller rädsla hos pedagogerna då hoten anses vara ”tomma hot”, som innebär att inget kommer att ske trots att eleven uttrycker det. Däremot när hoten riktats från en vuxen individ, i detta fall vårdnadshavare, skapas en känsla av oro och delvis rädsla hos fritidspedagogerna. Detta kan därmed analyseras i förhållande till de maktdimensioner som finns i utbildningsväsendet. Dolk (2013, s.31) skriver att en av anledningarna till barns underordnade i förhållande till vuxna är beroende av kunskap och erfarenhetsgrundad auktoritet. Likaså framkommer det att skillnaden i den fysiska storleken är en faktor som bidrar till att ett barn upplevs underordnat. Hon framhåller också att relationen mellan vuxna och barn är en asymmetrisk maktrelation där barnen inte på samma vis kan styra över sitt liv som en vuxen.

Därmed pekar resultatet på att hot riktat från en vårdnadshavare kan förstås genom de rådande maktdimensionerna som finns då pedagogerna upplever detta som riktiga hot med en innebörd till skillnad från när det uttrycks från en elev. Vidare kan detta också vara orsaken till att pedagoger upplever situationen som mer hotfull och att det tenderar att skapa en rädsla då man som pedagog i förhållande till vårdnadshavare är jämbördiga på flera plan när det gäller till exempel den fysiska storleken. Därmed kan man få en förståelse för fenomenet hot och meningen bakom, att det finns flera aspekter som påverkar om anser sig ha blivit hotad eller inte, samt att hot från en vårdnadshavare uppfattas som mer hotfullt i förhållande till eleverna.

På frågan om fritidspedagogerna blivit utsatta för våld av elever var det 4 av 8 som upplevt detta fenomen i verksamheterna. Upplevelsen när man blivit utsatt för våldshandlingar var främst känslomässiga reaktioner där pedagogerna upplevde att de blivit kränkta, ledsna men även att det förekommit fysiska skador såsom blåmärken och rivmärken. Två av fritidspedagogerna berättar vad de varit utsatta för samt hur de upplevde dessa händelser:

Den slog mig i ansiktet, med knytnävsslag. Väldigt kränkande. Först reagera jag inte alls och bara förnekade det som hänt men sen efter ett tag kom det över mig och jag blev jätteledsen (Ped 4).

De slår och sparkar och man får blåmärken och rivmärken. Det låter sjukt, man har blivit van. Man har blivit van, men ibland så spricker ens. Man har hittat ett försvar liksom och att man stänger ute ens egna känslor och tänker att de bara är arga och så försöker man hantera situationer ändå. Men vissa gånger klarar man inte det och vissa gånger har jag bara brutit ihop och gråtit, men ändå inte försökt visa just den eleven. För de gör att dem vet vad de kan knäcka mig i, ibland känns det som de är ute efter att knäcka en, liksom lite grann, det låter hemskt men (Ped 2).

Citaten ovan synliggör att våldsamma incidenter bidragit till dels fysiska dels psykiska symtom. I empirin framkom det att pedagogerna främst påverkades emotionellt när de blivit utsatta för hot och våld. De fritidspedagoger som blivit utsatta uppgav att de känt sig väldigt ledsna och kränkta efter incidenterna. Resultatet i denna studie pekar på att fritidspedagogen påverkas negativt, dels känslomässigt dels fysiskt i form av blåmärken och rivmärken.

Förutom de känslomässiga reaktionerna framhöll en av pedagogerna att:

Jobbet blir ju fruktansvärt tråkigt, det är inget kul att vara på jobbet. Så ska man vara positiv och glad och försöka få de andra barnen att må bra så känner man sig bara som en säck potatis och vill gå hem och vila typ (Ped 8).

Som framgår av citatet ovan synliggörs det att dessa incidenter bidrar till en påverkan i att bedriva sitt arbete som fritidspedagog. Pedagogen ovan menar att hen behöver upprätthålla en positiv attityd till de andra eleverna samtidigt som hen ”känner sig som en säck potatis och vill gå hem och vila”. Denna del av citatet indikerar på att incidenter bidragit till att pedagogen inte mått bra efter händelserna och motvilligt fortsatt bedriva sitt arbete. Därmed pekar resultatet utifrån denna pedagogs upplevelse att hot och våld bidragit till dels en negativ påverkan emotionellt dels en negativ påverkan i viljan att bedriva sitt arbete och detta på grund av hot och våld i sin yrkesutövning.

Å andra sidan lyfte några av pedagogerna att trots inträffade incidenter av hot och våld så har det inte påverkat dem i samma utsträckning då man anser att detta skett i yrkesprofessionen som fritidspedagog. En fritidspedagog lyfter detta:

Ja det har hänt att elever har slagit när dem har blivit jättearga och man har gått in i situationer där man har hindrat ett bråk eller slagsmål, där de slagit på mig istället. Detta har varit i min yrkesutövning som fritidspedagog eller lärare och tjänsteman, då är jag ju mer professionell, jag ser inte det som personligt att man hotar mig eftersom jag vet att det löser sig sen (Ped 5).

Citatet ovan belyser två aspekter i en fritidspedagogs yrkesutövande. Man talar om hot och våld som ett fenomen som man som pedagog får räkna med och vidare att detta inte ses som personligt utan att det helt och hållet sker i yrkesutövningen. Utifrån detta citat kan man därmed förstå detta fenomen som att pedagogen helt och hållet intar en roll i sitt arbete och därmed inte påverkas i någon större utsträckning då hen ser det som en del av uppdraget. På så vis framkom en ny syn gällande hot och våld och vad som innefattas i en fritidspedagogs yrkesutövning. Utifrån denna ovan beskrivna syn i relation till vad andra pedagoger upplevt med fysiska och psykiska symtom pekar detta mot att det finns skilda upplevelser och konsekvenserna av hot och våld. Detta kan därmed vara beroende av hur man ser på vad som innefattas i uppdraget som fritidspedagog och huruvida man intar en roll och endast ser det som sker som en del i yrkesprofessionen och inte personligt.

6.3 Fritidspedagogers upplevelser av tolerans

På frågan om hur fritidspedagoger upplever att det finns en tolerans för hot och våld i verksamheten var det 4 av 8 pedagoger som uppgav att toleransnivån var väldigt hög när det gällde detta fenomen. En fritidspedagog uttryckte sig följande:

Allt blir till slut små grejer. Det kan vara världens största hot men sen tar man det med en nypa salt för man har vant sig vid det. Jag skulle vilja ha en förändring, men den förändringen kommer aldrig att ske. Det är en ekonomisk fråga, du ska kunna ha resurser till att ha någon som kan ta hand om det här och vad jag vet, bantar man ner skolan, dag efter dag. Inte bara här, allmänt i Sverige (Ped 1).

Som framgår av citatet ovan finns det en tolerans för hot i verksamheten som inte är önskvärd. Pedagoger talar om organisatoriska faktorer och bristen på ekonomiska resurser vilket indikerar på att hot och våld till slut negligeras och därmed inte tas på allvar trots att det borde. Detta framgår genom uttrycket ”till slut tas det med en nypa salt”. Tolkningen och förståelsen av denna upplevelse är att trots den rådande problematiken med hot och våld finns inte resurser för att hantera detta. Därmed synliggör denna pedagogs upplevelser att ekonomiska och organisatoriska faktorer kan vara av betydelse för hur fritidspedagoger upplever toleransnivån och aspekten att man som pedagog inte väljer att ”ta hårt” på fenomenet kan därmed bidra till en hög toleransnivå.

Å andra sidan finns det delade meningar om begreppet och dess innebörd i praktiken, en annan fritidspedagog framhåller:

Toleransnivån är nog väldigt hög. Dels för att den ska vara hög, alltså det är ändå barn vi pratar om, de är inte vuxna. De är inte alls lika starka då de fortfarande är väldigt små så därför så ska man vara tolerant. Sen ska man inte acceptera det för det utan man ska tala om ordentligt att detta inte var okej. Vi måste ha en hög tolerans när det gäller barn (Ped 5).

Citatet ovan belyser toleransnivån ur ett annat perspektiv i förhållande till det som tidigare presenterats. Man kan konstatera att det finns skillnader i hur denna fritidspedagog ser på begreppet tolerans då hen lyfter aspekter som direkt kan kopplas till rådande maktdimensioner. Hen lyfter att det bör finnas en hög tolerans då det är barn som man arbetar

med, å andra sidan talar hen om att beteendet i sig inte är okej och såklart inte ska accepteras. Därmed kan meningen förstås med bakgrund av den auktoritära och kunskapsbaserade hållningen pedagogen har i förhållande till barnen. På så sätt synliggör denna studie att det finns flera tolkningar av begreppet och upplevelsen av det och vidare bidrar detta till hur man ser på begreppet tolerans och om den är hög eller låg.

6.4 Fritidspedagogers syn på och upplevelser av incidentrapportering

I studien framkom det att majoriteten av pedagogerna inte gör någon incidentrapport eller kränkingsanmälan när det varit utsatta för hot och våld.

En av fritidspedagogerna lyfter aspekten om varför hen inte alltid väljer att rapportera incidenter:

Det är sällan det finns tid att sitta och göra sådana anmälningar, om det är någon enstaka gång det händer så skiter man i det. Men är det upprepar man ju tag i det. Men det handlar om tiden räcker inte till att sitta och skriva sådant, för då hade jag kanske behövt skriva 20 sådana i veckan (Ped 1).

Som framgår av citatet ovan är tidsbrist en faktor till varför man väljer att inte rapportera incidenterna men också hur ofta hot eller våld utövas av en elev. Detta kan sättas i relation till toleransnivån att som i detta fall menar pedagogen att om en incident inträffar någon gång lägger man ingen större vikt vid det men om fenomenet upprepar sig är det fullt möjligt att man väljer att gå vidare med en anmälan, detta talar för att toleransnivån är en avgörande faktor för om man väljer att anmäla en händelse eller inte. Vidare är hotbedömning också ett begrepp som kan sättas i relation till anmälningar av händelser. Beroende på upprepning av hot och våldsutövande kan pedagogen överväga att skriva en kränkingsanmälan och vidare kan detta även höra ihop med allvarlighetsgraden i hotet.

Den tredje aspekten som lyfts i detta citat talar för att tidsbrist också är en avgörande faktor för att gå vidare med att skriva en anmälan eller inte. För att koppla dessa tre fenomen samman pekar resultatet på att toleransnivån i kombination av hotbedömning och upplevelsen av tidsbrist är tre faktorer som bidrar till att man väljer eller inte väljer att skriva en incidentrapport eller kränkingsanmälan som pedagog.

Likaså framhåller en av fritidspedagogerna osäkerheten om vad som hände efter en incidentrapport:

Men om vi är kränkta eller slagna då har jag aldrig varit med om att man tagit in föräldrar till barnen eller haft samtal med föräldrarna och så, då har det stannat uppe i hos rektorn. Sen vad en har gjort det vet inte jag, om den har kontaktat föräldrarna, nu har din ditt barn slagit personalen här. Det vet jag inte (Ped 5)

Citatet ovan pekar mot att fritidspedagogen inte vet hur dessa anmälningar hanteras till skillnad från när pedagogerna lyfte incidentrapporter som berörde hot och våld utövat av elever emellan. I de fall där pedagoger hade skrivit en incidentrapport mellan elever, så kunde man följa upp detta och enligt en pedagog kallades man till möte. Men det framkom att när man som pedagog utsatts för hot eller våld, upplevdes det som att detta inte var något som behandlades enligt några fasta riktlinjer. Pedagogen visste inte om till exempel vårdnadshavare kallades till möte av ledningen gällande incidenten. Detta kan man betrakta i relation till toleransnivån för hot och våld bland pedagogerna. Om ledningen inte visar att man tar dessa incidenter på allvar, med att följa upp dem och ge återkoppling till pedagogerna, så upplevs det som att de inte tas på allvar.

Något som också framkommer i denna studie var att den subjektiva upplevelsen av en incident kan vara avgörande för huruvida man väljer att göra en anmälan eller inte. En fritidspedagog berättade:

Jag kan uppleva en sak som är helt okej och jag tar det bara med föräldern, det räcker för mig. Men det kan va en annan kollega som upplever det värre och då skriver de en incidentrapport på det, det är såklart intressant var jag sätter min linje. Men det borde vara samma, att när man inte eller ska göra en incidentrapport. Det är en väldigt fin linje (Ped 2).

Citatet ovan belyser att det i högsta grad är den egna upplevelsen som är avgörande för huruvida man väljer att gå vidare med en incidentrapport eller kränkingsanmälan. Pedagogen framhåller tydligt att det är en "fin linje" samtidigt som hen poängterar att det borde vara "samma bedömning" när man ska göra en incidentrapport. Detta är också något som flera av pedagogerna lyfter i intervjuerna att det till stor del handlar om den egna upplevelsen å andra sidan talar flera av dem om att det finns andra aspekter som bidrar till att man inte väljer att

genomföra anmälningar så som tidsbrist eller att man inte blir informerad om vad som händer med anmälningarna som lagts fram till sin chef.

Valet att skriva en kränkingsanmälan eller incidentrapport kan även ses i relation till huruvida man anser att ett hot är av allvarlig karaktär eller inte. En fritidspedagog menade att detta är något man avgör enligt följande:

Det gör man genom förtroendekapitalet. Vi har ju många barn som säger kränkande saker till vuxna också så att då kan man ju ta det allvarligt och eller inte man kan ju säga att så tycker jag inte om att du säger, men det kan räcka med det emellanåt. Men man kan ju, den här eleven känner jag inte alls, och nu har det inte hänt så mycket, men då hade jag nog skrivit en kränkingsanmälan, att detta inte är okej, detta var över gränsen (Ped 5).

Citatet ovan pekar mot att det handlar om hur väl man känner eleverna och ”förtroendekapitalet” för eleverna. Då flera av fritidspedagogerna lyfte aspekten gällande hur allvarligt man såg på de inträffade händelserna eller som flera uttryckte det ”tomma hot” framkom det att detta är en subjektiv upplevelse som är beroende av situationen i dess helhet. För att avgöra om ett hot är ”på riktigt” görs detta genom förtroendekapitalet. Genom förtroendekapitalet kan fritidspedagogen beroende av elev och kännedom om eleven skapa förutsättningar för att bedöma om huruvida detta skall tas på allvar eller om det är hot utan mening. Dock lyfter en annan fritidspedagog en aspekt:

Man kopplar inte det till de svenska lagarna, man kanske skulle ha kopplat det mer att om man misshandlar någon så är det här och det här som händer, utan man säger att det är mobbning, istället för att säga detta är misshandel, detta är kränkningar. Man kopplar det inte till Sverige verkliga lagar, att du verkligen inte får göra så för det står i Sveriges rikets lag. Man har liksom en egen lite värld eller vad man ska säga, den är inte så kopplat till samhället kanske (Ped 8).

Fritidspedagogen menar i citatet ovan att hans upplevelse är att hot och våld inte ses på samma sätt i skolan som i övriga samhället. Av det som framkommit i denna studie kan man konstatera att hot och våld sällan diskuteras ur samhällsrättsliga aspekter om rättigheter och skyldigheter i skolan och huruvida det är olagligt att bruka våld och hota en annan individ.

6.5 Synliggörandet av handlingsplaner i verksamheten

Av de tillfrågade fritidspedagogerna uppgav alla att det finns handlingsplaner när det gäller hot, våld samt kränkande behandling i verksamheten. Dock framkom det att fyra av fritidspedagogerna inte vet var dessa handlingsplaner finns eller att de inte blivit introducerade för dem. Två av fritidspedagogerna uttrycker:

Nu var jag fackligt involverad så där finns handlingsplaner på den skolan som jag senast jobbade på. Ganska tydliga sådana om hur man ska gå tillväga men det är ju ingenting som lyfts direkt i arbetsgruppen, att de finns direkt. Man får leta efter de om man vill veta liksom (Ped 8).

Jag tror säkert det finns men det är ingenting som vi har gått igenom eller så, eller som jag fått reda på (Ped 7).

De fritidspedagoger som deltagit i studien framhåller att det finns handlingsplaner dock framgår det av citaten ovan att fritidspedagogerna inte kan hänvisa till var dessa dokument finns. Detta är något som flera av pedagogerna lyfter vilket talar för att detta inte är dokument som synliggörs i någon större utsträckning. Detta skulle därmed kunna förstås som en mening till varför pedagoger mer sällan rapporterar incidenter när dem själva blivit utsatta då de rent krasst inte vet huruvida man skall gå tillväga i denna process. Vidare skulle detta också kunna vara en faktor till den höga toleransnivå som trots allt framkommit i denna studie. I intervjuerna synliggjordes det också att dessa dokument aldrig lyfts vid tillexempel en anställning, utan som det första citatet pekar mot är det upp till den enskilda pedagogen att söka denna information. Detta kan därmed sättas i relation till vem som har det egentligen ansvaret för att synliggöra dessa dokument för pedagogerna, är det upp till pedagogen själv eller om det är ledningen som skall ansvara för att bedriva detta arbete.

Vidare framhöll en annan fritidspedagog dock att hen vet var dessa handlingsplaner finns och hur tillexempel kränkingsanmälningar ska fyllas i, hen uttrycker sig:

Ja det har vi. Vi har allting liggande i olika handlingsplaner och kränkingsanmälningar- blanketter och hur man ska fylla i dem. Och varje år har vi genomgång hur man fyller i dem (Ped 5).

Citatet ovan visar på att det finns handlingsplaner och hen lyfter även aspekten kring att man har årliga genomgångar av dokumenten samt hur kränkingsanmälningar ska fyllas i. Detta är dock ett fenomen som inte synliggjorts i de andra intervjuerna trots att några av pedagogerna arbetar i samma verksamhet, vilket därmed bidrar till att det högst troligt finns skilda erfarenheter kring upplevelsen av hur detta arbete synliggörs i verksamheten. Därmed pekar detta mot att informationen gällande handlingsplaner och kränkingsanmälningar i viss mån ändå synliggörs samtidigt som det finns skilda uppfattningar om hur denna information läggs fram för pedagogerna.

6.6 Värdegrundsarbete och samverkan- Ett omfattande arbete för att förhindra hot och våld

På frågan om det bedrivs ett preventivt arbete uppger 8 av 8 pedagoger att man arbetar förebyggande i fritidshemsverksamheten. Detta arbete grundar sig främst i värdegrundsarbete där man till exempel använder sig av rollspel och samtal för att skapa en förståelse hos barnen om hur man bemöter andra människor. Det framkom även i intervjuerna att värdegrundsarbetet främst fokuserar på hur elever bemöter varandra samt klassrumsklimatet snarare än hur eleverna skall uppträda mot pedagogerna i verksamheten. En fritidspedagog uttrycker på frågan om huruvida man arbetar med elev mot pedagogperspektiv:

Nej det gör vi inte. Jag känner att visst ja kan prata om det, för mig är det mer rektorns ansvar att prata om sådant, jämfört med mig, Jag tycker att jag kan lyfta det men samtidigt kan rektor/chef också lyfta det som en viktig grej med eleverna lika mycket som rektorn lyfter våld och hot som sker elever emellan (Ped 1).

Som det framgår av citatet ovan menar fritidspedagogen att det borde finnas ett fördelat ansvar mellan pedagogen och chefen att lyfta hot och våld utövat av elever mot pedagoger. Pedagoger poängterar att likväl som att man som pedagog får informera och avstyra när det uppstått bråk borde även detta ligga på chefens ansvar att kunna gå ut att informera i klasserna

att detta är ett fenomen som inte är tillåtet för eleverna att utöva mot pedagogerna. Detta skulle därmed kunna sättas i ett perspektiv gällande preventivt arbete, att om chefen tar sitt ansvar och är stödjande i att informera i klasserna skulle därmed kunna ses som en del i det preventiva arbetet.

Vidare lyfter en annan fritidspedagog vikten av värdegrundsarbetet som en del av det preventiva arbetet i verksamheten:

Värdegrund, värdegrunden den är jätteviktig. Och den sker ju överallt vi har ju även pass, alltså lektioner där vi arbetar med värdegrund hur man beter sig mot varandra men även gentemot vuxna. Allt sådant jobbar vi med (Ped 2).

Därmed pekar citatet ovan mot att värdegrundsarbetet är en viktig del i att förhindra hot och våld. Fritidspedagogerna talar om att man genomför värdegrundsarbete med hela grupper på fritids men även under skoltid. Pedagogerna framhöll till exempel att värdegrundsarbete kunde genomföras genom dramaarbete. I detta arbete involveras dels eleverna men även pedagogerna och det framkom att man lyfte situationer som inträffat i verksamheten men även fiktiva situationer för att skapa reflektion hos eleverna. Två fritidspedagoger berättade:

På fritids har vi alltid varit noga med att jobba mycket med värdegrunden, Genom att förhålla sig till det som står i läroplanen handlar det om att försöka nå fram på olika vis om hur man ska vara liksom. Jag och arbetskollega körde mycket rollspel framför barnen och då var vi både barn och vuxna och vuxen mot vuxen. Vi har försökt få in alla synvinklar liksom (Ped 8).

Någon gång har man visat upp hur det betett sig, alltså skådespeleri. Väldigt spontana blir det och jag tycker om det sättet att arbeta. När man spelat upp det frågar man vad såg ni här och hur upplevde du det. Detta skapar reflektion hos eleverna (Ped 2).

Citatet belyser att man ofta arbetar med värdegrundsarbete genom dramaaktiviteter. I betraktande av den fenomenologiska teorin kan eleverna därmed få en förståelse kring fenomen som berör hot och våld och i kontexten som det uppstår. Pedagogerna framhåller att detta arbete syftar till att låta eleverna få uppleva och vidare reflektera över fenomenet. Detta kan därmed innebära att eleverna får en förståelse för fenomenet i dess helhet och hur detta kan uppfattas av omgivningen när någon hotar eller slår. En annan aspekt som lyftes i en av

intervjuerna var samverkan mellan elevhälsoteam (sjuksköterska, läkare och psykolog) och lärare. En fritidspedagog uttryckte:

Det finns elevhälsoteam möte, de har möte minst en gång i månaden, där man tar upp saker som har hänt. Detta kan också vara fall där man kan se att det kanske skulle kunna ske incidenter och hur man ska kunna jobba med att detta inte sker. I detta team finns det bland annat en psykolog involverad (Ped 3).

Utifrån citat ovan framgår det att inom respondentens verksamheter bedrivs ett arbete för samverkan mellan olika yrkeskåror, som syftar till att både förebygga samt komma till rätta med problematik som berör hot och våld. Något som också framkom förutom samverkan med andra yrkesprofessioner var att man ofta tillsätter extra personal eller resurser när man vet att en elev kan bli hotfull och våldsam. Pedagogerna ansåg att detta kunde ses som en säkerhetsåtgärd för att förhindra hot och våld i verksamheten.

Vidare berättade en pedagog om vikten av att kännedom om eleverna som man arbetar med:

Om man har elever som man inte känner så väl så får man hoppas att man fått informationen om eleverna från dem pedagoger som har dem mer frekvent, så man är påläst (Ped 6).

Av det som framkom i citatet ovan lyfts vikten av att ha kännedom om eleverna man arbetar med. Pedagogen uttrycker att det är av vikt att vara påläst om de eleverna man arbetar med och detta var enligt pedagogen en del i det preventiva arbetet.

Studien synliggör att flera olika typer av preventivt arbete och har i analysen kunnat bredda synen på begreppet prevention. Inom ramen för begreppet handlar det om att förhindra händelser, och i studien framkom det att alla bedriver detta arbete. Därmed har begreppet prevention i denna studie synliggjort olika arbetssätt som syftar till att förhindra hot och våld i verksamheterna. Detta arbete grundar sig främst i att förmedla värdegrunden, dels genom drama dels genom samtal och reflektion. Resultatet pekar också på att det finns handlingsplaner men att få vet var dessa finns och därmed kan pedagogerna inte ge en närmre beskrivning av vad dessa innefattar. Detta kan ytterligare kopplas ihop med den rådande toleransnivå som framkommer i det empiriska materialet samt att detta även skulle kunna förstås ur aspekten att det är en subjektiv upplevelse när man väljer att genomföra

rapportering av incidenter. Vidare talar man om samverkan som en del av det preventiva arbetet och att arbetet med att förebygga hot och våld kan ske genom andra yrkesprofessioner och därmed möjliggörs det att psykologer, skolsköterska och skolläkare blir involverade när det finns en problematik av hot och våld.

6.7 Fritidspedagogers upplevelse av hot och vålds påverkan på yrkesutövningen

När det gäller hur fritidspedagogerna upplever att hot och våld påverkar dem i deras yrkesutövning framkom det i studien att flera av pedagogerna upplever en negativ inverkan på det pedagogiska arbetet som de ska bedriva. Två av fritidspedagogerna delger sin upplevelse om hur de påverkats när de blivit utsatta för incidenter i verksamheten:

Det påverkar mig negativt för jag har inte samma fokus på lektionen eller nästkommande lektion. Ibland har det varit så resten av dagen att man inte haft någon ork i och med att man bara funderar på det som inträffat (Ped 1).

Och när jag gick därifrån skulle jag ha en lektion direkt efter. Men då mentalt bröt jag ihop, jag klarade det inte. Jag grät jättemycket och allt bara rann över mig (Ped 2).

Som framkom av citaten ovan har fritidspedagogerna upplevt negativa konsekvenser i yrkesutövandet när det blivit utsatta för hot och våld. Det framkommer att man dels tappat fokus på nästkommande lektion men även under hela dagen. Detta kan handla om känslomässiga reaktioner där man blivit väldigt ledsen men också generellt att man haft svårt att fokusera efter incidenter. Därmed pekar resultatet i studien på att upplevelsen av hot och våld har konsekvenser för enskilda fritidspedagogers yrkesutövning. Utifrån den fenomenologiska teorin kan meningen bakom fenomenet förstås genom den känslomässiga påverkan och individuella upplevelsen av händelser. Om man som pedagog är ledsen eller att man tappar fokus bidrar detta i sin tur till en negativ inverkan på fritidspedagogen och därmed yrkesutövningen.

En av pedagogerna menar också att hen inte kunnat genomföra sina fritidspedagogiska uppgifter då man till exempel varit tvungen att sitta med enskilda elever för att lektionen skall kunna fortgå. Hen uttrycker det som:

Eftersom jag har varit duktig med de här eleverna som är lite våldsamma eller ha ADHD eller liknande har jag haft dem i en lite grupp och undervisat dem i ett annat rum. Detta har i sin tur gjort att jag som fritidspedagog inte kunnat utöva mina fritidspedagogiska uppgifter i klassrummet, utan jag har fått sitta med dem där och agera lärare liksom. Och för att dem andra i klassen inte ska behöva uppleva hot och våld (Ped 8).

Citatet ovan belyser aspekten om att de fritidspedagogiska uppgifterna fått åsidosättas. I den kontext som pedagogen beskrev tolkas detta fenomen som problematiskt då fritidspedagogen får inta en roll som assistent i klassrummet, vilket därmed påverkar det övriga arbetet i klassrummet för pedagogen. Därmed synliggörs det att hot och våld i denna studie kan påverka fritidspedagoger i den bemärkelse att de fritidspedagogiska uppgifterna åsidosätts för att förhindra hot och våld i verksamheten. Därmed kan detta i förhållande till fenomenologin förstås som en problematik i de avseende att pedagogen själv upplever detta som negativt samtidigt som pedagogen ifråga blir tvungen att utföra det och därmed åsidosätts de grundläggande uppgifterna. En tydlig anledning till att man tilldelas en assistentroll är att man är ”bra med dessa elever”, å andra sidan upplever fritidspedagogen detta som något negativt då hen i fråga är utbildad att vara i klassen, inte med individuella elever. På så vis blir meningen bakom detta fenomen att om man har en god hand med eleverna med dessa behov finns en risk att hamna i en situation som leder till att pedagogen blir assistent snarare än fritidspedagog.

På frågan om pedagogerna funderat på att byta karriär uppgav 2 av 8 pedagoger att de funderat på att byta karriär på grund av hot och våld, en pedagog har övervägt det när hen blev utsatt för våld av en vårdnadshavare och en har helt och hållet valt att avsluta sin karriär som fritidspedagog. Pedagogen som valt att avsluta sin karriär berättar:

Jag håller på med det nu, tyvärr. Det har varit elever som har fått mig att fatta det beslutet för de har varit omöjliga. Det har varken gått att prata med elever eller deras föräldrar och allt har vridits och vänt till att det har blivit pedagogen fel oavsett vad man än gjort. Föräldrar avsäger sig allt ansvar och jag ska bara fixa och det är inte hållbart (Ped 8).

Citatet ovan bekräftar att en av pedagogerna valt att avslutat sin karriär som fritidspedagog. Det som framkom i intervjun var att hen bland annat inte upplevde en trygghet med ledningen

och när det varit incidenter uttrycker pedagogen att upplevelsen vid dessa händelser var att ”allt vändes mot pedagogen”. Detta kan också ses i förhållande till begreppet prevention, där det bör förhindras att pedagoger väljer att byta karriär, på grund av dessa incidenter.

Studien pekar på att hot och våld påverkar fritidspedagogerna negativt i deras yrkesutövning, dels genom att fritidspedagogiska arbetsuppgifter får åsidosättas, dels att man upplever att man tappar fokus på nästkommande lektioner. Detta i kombination med ledningens agerande och frånvaro av stöd till pedagogen kan leda till att man som fritidspedagog väljer att lämna yrket.

6.8 Fritidspedagogers upplevelser av skolledningens stödjande roll

På frågan om huruvida fritidspedagogerna upplever att de finns ett stöd från ledningen vid hot och våld framkom det att 5 av 8 känner sig trygga när dessa incidenter uppkommer. Två av fritidspedagogerna uttryckte:

Jag har en god ledning som backar upp om det skulle hända någonting, och goda arbetskamrater som backar upp, så att vi hjälps åt (Ped 4).

Jag känner mig väldigt trygg med min chef och specialpedagogerna. Man kan alltid komma dit och prata samt få råd och hjälp. Även min chef tar sitt ansvar och pratar med eleverna, så jag känner mig trygg, man känner att dem tror på en (Ped 2).

Fritidspedagogerna framhåller i dessa citat att det finns goda arbetskamrater som stödjer om hot och våld förekommer i verksamheten samt att rektorn tar sitt ansvar. Därmed synliggör denna studie att när kollegor men även chefen tar sitt ansvar skapas en trygghet genom att pedagogerna upplever att de får stöd och blir trodda på.

Dock uppgav 3 av 8 pedagogerna att de inte kände sig trygga med ledningen när det gällde hot och våld på arbetsplatsen. Upplevelsen av denna otrygghet hos fritidspedagogerna kunde kopplas till faktorer såsom hur chefen såg på incidenter samt chefens förmåga att hantera konflikter. Två av fritidspedagogerna berättar om sina upplevelser:

Inte med den ledningen som jag hade då. Det beror ju helt på vad man har för chefer hur pass allvarligt de ser på saker och ting och vilken pondus de har (Ped 8).

Inte med den tidigare rektorn. Det handlar mycket om att man inte ska vara konflikträdd som rektor, är man det så har dem ju ofta svårt att lösa dem här sakerna när det gäller personalen, att ta tag i våld som riktas mot sin personal (Ped 5).

Som framgår av citaten ovan har fritidspedagoger upplevt missnöje med ledningen. Vidare ses ett samband med den pedagog som valt att lämna karriären bakom sig, hen framhöll i intervjun att det inte funnits en trygghet med ledningen och stödet varit bristfälligt när det varit incidenter. Detta kan däremot inte förstås som en generell konsekvens av hot och våld, men kan synliggöras som en potentiell risk för att pedagoger väljer att lämna yrket. Vidare pekar studien på att stöd från kollegor och ledningen har en betydande roll i att bidra till att fritidspedagogerna upplever trygghet i samband med att hot och våld förekommit mot dem i verksamheten. Detta kan vidare analyseras i förhållande till begreppet prevention. För att förhindra att fritidspedagoger väljer att lämna yrket är det av vikt att även chefer och rektorer förstår innebörden av hot och våld som deras personal utsätts för och konsekvenserna av det.

7. Diskussion

I detta avsnitt presenteras och diskuteras resultatet i förhållande till tidigare forskning.

7.1 Resultatdiskussion

I studien framkom det att hot och våld är ett ofta förekommande fenomen i fritidspedagogers yrkesutövning men att det ännu är ett outforskat område då det inte finns någon tidigare forskning som lyfter hot och våld inom fritidshemmet.

Resultatet i studien synliggör att hot och våld riktat mot fritidspedagoger leder till känslomässig påverkan hos pedagogerna, där upplevelsen varit att de känt sig ledsna och kränkta. Det synliggjordes också att man drabbats av fysisk påverkan i form av rivmärken och blåmärken. Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2366) skriver att det är uppenbart att personalen kan drabbas av en rad olika symptom dels fysiska dels psykiska. Detta är också något som P. E. Spector et al (2007, s.119) lyfter, att om man utsattes för hot och våld på arbetsplatsen var detta förknippat med att personalen upplevde påverkan på det fysiska och psykiska välbefinnandet.

Därmed kan man konstatera att hot och våld har negativa konsekvenser för pedagogens välbefinnande. I relation till tidigare forskning kan man därmed förstå att det inte enbart är lärare inom andra undervisningsämnen som påverkas av fenomenet utan det är även så att fritidspedagoger drabbas av dessa negativa konsekvenser som hot och våld medför.

Något som också framkom i resultatet var att det inte bara är barn som utsätter pedagoger för hot och våld i verksamheterna, utan det synliggjordes att vårdnadshavare använt sig av hot i kontakten med pedagoger. McMahan et al. (2014, s.761 - 762) skriver att de som vanligtvis utövar våld är elever men att det även förekommer från vårdnadshavare och kollegor. Vidare poängterar de att elever som uppför sig aggressivt med stor sannolikhet lever i en hemmiljö där vårdnadshavare uppvisar ett antisocialt beteende.

I studien framkom det att fritidspedagogerna upplevt dessa incidenter som väldigt hotfulla som i sin tur lett till en rädsla och oro. I relation till de rådande maktdimensioner som finns i skolväsendet kan detta fenomen förklaras med att när en vuxen individ hotar, är man mer jämbördiga i flera avseende till exempel fysisk styrka och storlek, än om det vore ett barn som

uttryckt hotet. På så vis framkommer det att hot från en annan vuxen individ tolkas som ett ”riktigt” hot.

Vidare i resultatet synliggjordes det att toleransnivån kring hot och våld kan ses ur flera perspektiv. Å ena sidan finns pedagoger som menar att toleransnivån bör vara hög och å andra sidan pedagoger som anser att den är för hög. Pedagogerna som talade om att det bör vara en hög toleransnivå grundade detta i att det ”bara” är barn och att de inte är lika starka som en vuxen. Detta kunde i analysen av empirin kopplas till maktdimensioner som finns i skolverksamheten, där barn anses underordnade vuxna. Dolk (2018, s. 182) skriver att möjligheten för vuxna att utöva makt är betydligt större än för barn och maktutövning skall alltid sättas i relation till hur den utövas, emellan vilka personer, med vilka effekter och i vilken kontext det sker. På så vis kan pedagogernas upplevelser och skilda meningar förstås i kontexten, att arbetet med barn tydligt kan kopplas till maktutövning. Pedagogerna som lyfte dessa aspekter gällande acceptansen kring en hög toleransnivå reflekterade kring fenomenet på ett sådant vis att det tydligt framgick att maktdimensionerna och skillnaden mellan vuxna och barn bör betraktas i mötet med elever och därmed också förstås i den mening att toleransnivån är ett fenomen som är beroende av detta.

Vidare när det gäller toleransnivån är detta något som är en högst subjektiv upplevelse. Dock framhåller Berčnik & Tašner (2018, s.82 - 83) att utbildning av tolerans sker i klassrummet. Detta grundar sig i lärarens sätt att reagera i uppkomna situationer men även lärarens attityd till eleverna och synen på hot och våld, likväl som man talar om att skolans politik måste vara en fråga om vilka behov som finns i verksamheten.

Därmed kan toleransnivån också förstås utifrån detta fenomen, att det dels är beroende av fritidspedagogers handlande i uppkomna situationer dels av resurser som tillhandahålls för att hantera hot och våld. Pedagoger i studien menade att hot och våld inte kan hanteras då det inte finns resurser till det. Därmed kan detta förstås i denna mening att det finns brister i att man inte kan hantera incidenter på grund av bristande ekonomiska resurser och detta leder i sin tur till att man som pedagog inte orkar hantera alla dessa situationer som uppkommer av hot och våld och därmed blir upplevelsen att toleransnivån är hög.

Därmed kan toleransnivån förstås ur flera perspektiv och framförallt ur perspektivet rörande maktdimensioner. Därmed synliggjordes det att en pedagog å ena sidan ska vara tolerant och å andra sidan inte vara, därmed det skapas en tvetydighet i uppdraget, därmed kan man också

förstå att det finns skilda meningar kring fenomenet. Dock kan man tänka sig att en samsyn kring tolerans samt tydliga riktlinjer skulle kunna vara en del i arbetet för att tydliggöra hur man avgör vad som ska eller inte ska tolereras.

När det gällde det preventiva arbetet framkom det i resultatet att detta främst bedrivs i form av värdegrundsarbete. Chaffee et al (2019, s. 2) skriver att för att kunna bedriva ett preventivt arbete krävs det flera komponenter för att nå framgång. Man talar om ”nivå 1 stöd” som bör vara en grund i detta arbete. ”Nivå 1 stöd” innebär att man använder sig utav klassomfattande beteendeinsatser och evidensbaserade strategier vid undervisning som används i klassrummet för att främja sociala beteendefärdigheter. Man skriver vidare att klassövergripande arbete är möjligt att genomföra och att detta är ett effektivt sätt för att förbättra beteendet för alla elever i klassrummet.

Värdegrundsarbetet är något som lyfts i resultatet och pedagogerna framförde att det finns ett värdegrundsarbete som bedrivs med alla elever. I relation till tidigare forskning kan detta arbete förstås som något som skall bidra till att klassen förstår de grundläggande värderingarna men även den sociala kompetensen. Trots att detta arbete bedrivs framkom det i denna studie att hot och våld är vanligt förekommande och vidare kan man fundera över om detta är ett effektivt sätt för att förhindra hot och våld i verksamheterna. McMahon et al. (2014, s. 764) menar dock att framtida forskning bör fokusera på hur och varför våld mot lärare inträffar, detta för att kunna identifiera problematiken och kunna ge lämpliga utbildningar för lärare för att förhindra hot och våld i skolan. Detta är också något Pihl, Grytnes, Andersen (2018, s. 95) lyfter, att det finns begränsade uppgifter huruvida man kan utforma förebyggande strategier, handlingsprogram och rekommendationer utifrån bästa praxis för att förebygga hot och våld mot lärare.

Då denna studie fokuserade på ett relativt stort område undersöktes inte det preventiva arbetet på detaljnivå. Att inte ha undersökt det preventiva arbetet närmre kan innebära att metoder som används i detta arbete inte helt och hållet synliggjordes, därmed bör detta undersöka närmare för att se resultatet av vilka preventiva åtgärder mot hot och våld som kan vara framgångsrika. Men som tidigare forskning framhåller är det ett område som vidare behöver undersökas för att skapa preventiva åtgärder som bidrar till förändring.

Vidare när det gällde det preventiva arbetet nämnde flera av pedagogerna att man använde sig av dramaarbete för att förmedla värdegrund och hur olika situationer kan uppfattas om man blir utsatt för händelser. Detta arbete innefattade dels situationer som uppkommit i verksamheten men även fiktiva scenarier skapades. Ross, Nelson (2014, s.355) skriver att det finns flera olika tillvägagångssätt att bedriva dramaarbete. Man talar om processdrama och problemlösande aktiviteter som syftar till att skapa spontant uppkomna scener. Därefter får de som deltar bearbeta upplevelsen genom att dels reflektera för sig själv dels i grupp. Det framkom också att eleverna använt det som skett i samband med dramaaktiviteterna i det verkliga livet, utanför skolan och därmed kunde man konstatera att färdigheter uppnåtts genom att använda drama som en aktivitet i preventivt syfte. Utifrån tidigare forskning och det som framkommit från fritidspedagoger i denna studie, kan dramaaktiviteter ses som en del av det preventiva arbetet för att skapa miljöer som inte präglas av hot och våld.

Dramaarbetet syftar på så vis till att skapa reflektion hos eleverna som i framtiden kan omvandlas till ett praktiskt handlande för dem. Dock synliggjorde pedagogerna att detta arbete dock till stor del genomfördes med fokus på eleverna emellan, än fokus riktat mot pedagoger och hur de upplever hot och våld. Detta kan därmed förstås i den mening att detta arbete till stor del fokuserar på att skapa och utveckla elevernas sociala relationer och förmåga sinsemellan snarare än att lyfta aspekter som berör bemötande och uppförande mot pedagoger. Slutsatsen av detta är att det preventiva arbete som presenterats i resultatet vidare kan behövas utvecklas genom att man synliggör pedagogers upplevelser av att vara utsatta för hot och våld i verksamheten och därmed även kan skapa reflektion hos eleverna kring detta fenomen.

En aspekt som också framkom i resultatet var att ha kännedom om eleverna som man har hand om. Detta syftade till att man som pedagog får den information som krävs om eleverna för att kunna hantera situationer som eventuellt uppkomma. Pihl, Grytnes & Andersen (2018, s. 88) lyfter även detta och de skriver att en del av det preventiva arbetet är att känna eleverna för att tidigt kunna observera tecken på att en elev håller på att bli uppjagad och riskerar att bli aggressiv eller hotfull. Vidare skriver de att det ligger i pedagogens yrkesroll att observera detta för att kunna anpassa strukturen i upplägget på ett sådant vis att det passar eleven för att förhindra uppkomsten av hot och våld.

På så vis synliggör resultatet i detta arbete att även fritidspedagoger anser att det är av vikt att ha kännedom om eleverna för att aktivt kunna motverka hot och våld i verksamheten och i relation till tidigare forskning kan detta därmed betraktas som ett effektivt sätt för att observera och förstå när händelser av hot och våld riskeras att uppkomma.

Samverkan var också en aspekt som lyftes från fritidspedagoger och flera av pedagogerna uppgav att det finns ett nära samarbete med andra yrkeskårer för att förhindra att hot och våld uppkommer i verksamheten. Yrkesprofessionerna som involveras i detta arbete är skolsköterska, läkare, psykolog och kuratorer. McMahon et al. (2014, s. 764) skriver att skolpsykologerna i verksamheten är utbildade i psykisk hälsa, utvärdering, ingripande och samråd och är därmed lämpliga att ta ledarrollen för att hjälpa skolor att komma tillrätta med våldsincidenter riktade mot lärare. Man menar i studien att skolpsykologen kan bidra till att förhindra uppkomsten av hot och våld genom att fokusera på att utveckla och kommunicera med vårdnadshavare och se till miljön som eleverna befinner sig i och var incidenterna inträffar. Skolpsykologen kan därmed hjälpa till med att leda riktade insatser med specifika elever som hamnar i konfrontationer med läraren. Detta är också något Wilson et al. (2011, s. 2366) bekräftar och de skriver att en psykolog kan hjälpa till efter våldsamma händelse genom att arbeta med att stabilisera utbildningsmiljön.

Utifrån denna tidigare forskning kan man därmed förstå att det arbete som bedrivs med samverkan kan ha goda konsekvenser för att förhindra hot och våld i verksamheterna. Vidare kan detta kopplas till denna genomförda studie där man kan dra slutsatsen att samverkan möjliggör att andra yrkesprofessioner även kan vara delaktiga i det preventiva arbetet och inte enbart fritidspedagogen.

Detta är något som kan kopplas till begreppet ”våldsförhindrande klimat” som lyfts i Pihl, Grytnes, Andersen (2018, s. 88) studie. Inom ramen för detta begrepp ligger fokus på att de anställda, chefer och arbetsgruppen delar uppfattningen om säkerhetsrelaterade rutiner och policy. I detta arbete har ledningen rollen att lyfta frågor om hot och våld samt att förmedla till personalen att våldsförebyggande arbete tas på allvar. I detta arbete ligger det också ett ansvar från chefens håll att stärka personalens attityder till ett preventivt arbete mot hot och våld.

Något som också framkom i resultatet var att alla fritidspedagoger uppgav att det finns handlingsplaner men det var endast ett fåtal av dem tillfrågade som visste var de gick att tillgå samt att flera uppgav att handlingsplanerna inte blivit introducerade för dem. Berčnik & Tašner (2018, s. 77) lyfter att det redan sedan 1994 är lagstadgat att skolor i Sverige måste ha en plan för att agera mot hot och våld i verksamheten. Inom den svenska skolan har rektorn ett ansvar att uppfylla skolpolitiken och detta inkluderar att genomföra, övervaka upprätthålla samt utvärdera strategier för preventivt arbete gällande alla former av våldsamt beteende.

Detta kan därmed förstås som ett problematiskt fenomen som kan riskera att fritidspedagoger inte får den information som krävs. Om inte rektorer lyfter dessa aspekter kan detta innebära att pedagoger inte nås av dessa dokument och det som de innefattar

Vidare skriver P. E. Spector et al. (2007, s. 118) skriver att när ledningen riktar fokus mot säkerhetsklimat i verksamheten genom att till exempel diskutera säkerhet, ha säkerhetspolicy och genomför säkerhetsutbildningar, uppfattar personalen dessa ansträngningar som något positivt i sin yrkesutövning. När säkerheten lyfts för de anställda leder detta i sin tur till en minskad risk för olyckor och tillhörande skador.

På så sätt synliggör tidigare forskning vikten av att ha en ledning som lyfter dessa frågor och policys för att förhindra att hot och våld uppkommer i verksamheten. Då det framkom att både hot och våld är vanligt förekommande i denna studie kan detta kopplas till att detta säkerhetsrelaterade arbete mot hot och våld inte synliggörs i tillräcklig utsträckning. Man kan vidare reflektera, att om detta hade gjorts skulle det troligtvis uppfattas som något positivt för fritidspedagoger.

Vidare framkom det i resultatet att flera av pedagogerna väljer att inte skriva incidentrapporter när hot och våld förekommit mot dem, detta dels för tidsbristen men även för att detta fenomen är så frekvent förekommande och skulle innebära en mängd arbete med att bara rapportera. I resultatet framkom det också att det inte finns tydliga riktlinjer när rapportering skall ske, utan det är i högsta grad den subjektiva upplevelsen som är avgörande för huruvida man väljer att rapportera en incident eller inte.

I tidigare forskning framhålls det dock att kraven på dokumentation av incidenter ökat. Lunneblad, Johansson (2019, s. 40) skriver att forskning som bedrivits visar på att

skolpersonalen upplever att kraven kring dokumentation gällande incidenter har ökat samt att det utifrån rekommendationer av andra myndigheter samt lagar finns en osäkerhet kring hur oönskade handlingar ska hanteras i linje med detta. Vidare lyfter Lunneblad & Johansson (2019, s. 40–48) att de kränkningar och våld som förekommer i skolan borde hanteras utifrån samma princip som om det skulle ske i övriga samhället, det vill säga att polisanmäla händelsen. I deras studie framkom det att personalen ansåg att en polisanmälan betraktas som en tydlig markering, där eleverna förstår att deras handlande medför konsekvenser och att det inte går att bryta mot de regler som finns i skolan. Dock lyfter deras studie också att en polisanmälan kan uppfattas som att skolan är svaga i arbetet med att skapa en skolkultur som är positiv och att likabehandlingsarbete snarare ses som att rapportera och stoppa våld. För att koppla synen på lagar och regler står det beskrivet i Läroplanen (Lgr 11, 2018) att skolan ska förbereda eleverna för medansvar och delaktighet i ett demokratiskt samhälle som präglas av rättigheter och skyldigheter.

Utifrån denna genomförda studie i förhållande till tidigare forskning kan man se att det finns skillnader i hur man ser på rapportering av incidenter. I studien framkom det att de är den subjektiva upplevelsen av fenomenet som blir avgörande för om man väljer att rapportera incidenter vilket i sig skapar en problematik kring att det inte finns en samsyn när rapportering ska ske. Å andra sidan finns de forskning som lyfter aspekten att det borde finnas en strängare hantering genom att till exempel polisanmäla händelser för att tydligt markera att detta inte är acceptabelt beteende. I Department of Justice, Washington, DC (2002, s. 3) framkommer det att flera delstater i USA antagit lagar som kräver att vissa typer av brott rapporteras till den lokala polisen, exempel på detta är våld mot lärare som begås av elever.

Detta kan därmed förstås ur ett perspektiv där konsekvenser ska leda till en minskning av fenomenet. Då denna studie inte lyfte dessa aspekter är det därmed omöjligt att förhålla sig till dessa metoder då det inte finns något empiriskt material att analysera i förhållande till det. Något som vidare lyftes är huruvida den subjektiva upplevelsen ska ligga till grund i bedömningen om en incident skall rapporteras och vidare står det skrivet i Department of Justice, Washington, DC (2002, s. 4) att ett statligt standardiserat rapporteringssystem är avgörande för att komma till rätta med hot och våldsincidenter. Man menar att utan tydliga riktlinjer kan detta bidra till att skolor individuellt avgör vad de anser är tolererat eller inte och därmed kan detta bidra till att man ser olika allvarligt på incidenter och detta kan i sin tur leda

till både över- och underrapportering. Dock menar man att det är ett komplicerat arbete att implementera denna typ av standardiserade rapporteringssystem.

Vidare framkom det i resultatet att yrkesidentiteten kan påverkas negativt för fritidspedagoger då de tilldelas en assistentroll i klassrummet, vilket leder till att pedagogerna inte kan bedriva sina fritidspedagogiska uppgifter. Detta kan kopplas till de roller som tilldelades pedagoger i samband med integrering av fritidshem i skola under 1990-talet. Ackesjö, Nordäng & Lindqvist (2016, s. 89) skriver att den gamla synen på fritidspedagoger där de tilldelades positioner som lärarassistenter vid undervisningssammanhang kan påverka professionen och självständigheten i pedagogernas yrkesroll. I relation till det nya uppdrag som fritidspedagoger numera har, synliggör denna studie att även yrkesprofessionen påverkas i den bemärkelse att man tilldelas en roll som assistent. Därmed påverkas yrkesprofessionen men även yrkesidentiteten i motsatt riktning än den som det arbetas för ute i verksamheterna med att skapa en yrkeslegitimitet för fritidspedagoger.

Vidare tyder resultatet i studien på att fritidspedagogers yrkesutövning påverkas negativt av hot och våld. Det framkom att undervisningen som skall bedrivas av fritidspedagogerna påverkas negativt då man tappar fokus på nästkommande lektion men även den emotionella påverkan bidrog till att man var mycket ledsen och "bröt ihop". Wilson, Douglas & Lyon (2011, s. 2355–2360) skriver att det vanligaste som rapporterades förutom psykiska och fysiska påfrestningar efter incidenter var att undervisningen påverkades negativt. Förutom de personliga konsekvenserna menar de att hot och våld kan leda till att läraren känner sig osäker på grund av risken att utsättas för våld och detta ledde i sin tur till att läraren i fråga var mindre motiverad och engagerad i sitt arbete. Detta bekräftar också Galand, Lecocq & Philippot (2007, s. 466) och de skriver att våld riktat mot lärare påverkar individen starkt negativt och kan leda till känslomässig utmattning, och det försämrade välbefinnandet är i sig en grund till oro hos läraren. Enligt studien kan oroliga och utmattade lärare ha en negativ inverkan på elevernas motivation till att vilja lära sig, på grund av brist på engagemang från lärarens håll.

Resultatet i denna genomförda studie pekar därmed mot att detta fenomen även drabbar fritidspedagoger. På så vis är det en risk för att undervisningen påverkas negativt och att pedagogen i fråga inte kan bedriva sin undervisning. Detta kan därmed innebära konsekvenser så som att eleverna inte tillägnas all den kunskap som är tänkt att förmedlas från pedagogerna.

Vidare kan man i American Psychological Association Zero Tolerance Task Force (2018, s.852) läsa att skyldigheten för skolorna ligger i att säkerställa och upprätthålla en miljö som bidrar till lärande. Man menar att lärare inte kan undervisa i ett klimat som präglas av kaos samt att detta även påverkar att eleverna inte heller kan lära sig. I relation till det som framkom i denna studie kan man konstatera att hot och våld är ett fenomen som skapar en problematik som påverkar undervisningen.

Pihl, Grytnes & Andersen (2018, s. 95) skriver att kvalitén i ledarskapet är av vikt för att minska risken för hot och våld på arbetsplatsen. Detta innefattar bland annat att ledningen uppmärksammar dessa arbetsmiljöfrågor som berör hot och våld för att på så sätt kunna förebygga att det uppstår i verksamheten.

Vidare visar resultatet i denna genomförda studie att relationen med kollegorna är en viktig faktor, dels när hot och våld uppstår dels i det preventiva arbetet. Resultatet visa på att majoriteten av pedagogerna upplevde att de hade kollegor som var stödjande om incidenter inträffar vilket också lyfts i tidigare forskning som en framgångsfaktor för pedagoger. I Pihl, Grytnes & Andersens (2018, s. 95) studie kan man läsa att det är av stor vikt att ha ett väl fungerande samarbete inom arbetsteamet och goda relationer kollegor emellan som kännetecknas av personligt förtroende och öppenhet. Man menar att förtroende är en framgångsfaktor för att skapa goda samarbeten och en väl fungerande kommunikation. Detta bidrar i sin tur till en ökad utbildningskvalitet men även prestationsförmåga i sitt arbete som pedagog, samt att ett väl fungerande samarbete är en grundläggande faktor i det preventiva arbetet mot hot och våld.

En framgångsfaktor som identifierades i studien var att om fritidspedagogerna upplever en stödjande ledning så skapas en trygghet i arbetsmiljön. Detta kunde till exempel handla om att chefen tog sitt ansvar och pratade med eleverna när incidenter av hot och våld förekommit men även att chefen tog dessa incidenter på allvar. Vidare framkom det att majoriteten av fritidspedagogerna upplevde att de hade ett stöd från ledningen och att det tas på allvar när hot och våld förekommer i verksamheten. Detta bidrog till att pedagogerna upplevde en trygghet i sin arbetsmiljö. I tidigare forskning kan man läsa om våldsförhindrande klimat och vikten av det. Pihl, Grytnes, Andersen (2018, s. 95) skriver att inom detta område ligger fokus på att de anställda, chefer och arbetsgruppen delar uppfattningen om säkerhetsrelaterade rutiner och policy. Ledningen har rollen att lyfta hot och våld samt att förmedla till personalen att

våldsförebyggande arbete tas på allvar. Inom ramen för våldsförhindrande klimat ligger det också ett ansvar från chefens håll att stärka personalens attityder till ett preventivt arbete mot hot och våld.

Dock framkom det från några av fritidspedagogerna att om rektorn är konflikträdd, att chefen inte ser allvarligt på incidenterna samt att om man upplever att ingenting händer när man blivit utsatt för hot, kan detta resultera i att fritidspedagogerna inte känner trygghet med ledningen. Detta utgör även en risk för att fritidspedagoger väljer att lämna yrket och i studien framkom det att en pedagog valt att lämna yrket som fritidspedagog delvis på grund av en ledning som inte var stödjande vid incidenter. McMahon et al. (2014, s. 765) skriver att för att förhindra att lärare med hög kvalitet väljer att lämna yrket är det av vikt att bistå med miljöer som är säkra för personalen. Vidare skriver dem att det finns ett brådskande behov av att implementera preventiva åtgärder för att förhindra hot och våld i verksamheten.

Vidare framkom aspekten om att hot och våld är något man får räkna med i sin yrkesutövning. På så vis kan man reflektera över hur detta bör framkomma i yrkesbeskrivningen för fritidspedagoger för att tydliggöra uppdraget att man dels riskerar att utsättas dels att hantera hot och våld. Problematiken kring detta fenomen berör inte enbart pedagoger utan McAdams & Foster (2008) synliggör i sin studie att hot och våld även anses vara problematiskt ur rektorers perspektiv. Det framkom att en av de tillfrågade rektorerna fruktade förlusten av bra lärare, och uttryckte att de inte är på sin arbetsplats för "riskerna" och "äventyret", hade de varit det hade de valt att bli poliser eller soldater.

7.2 Metoddiskussion

Valet av kvalitativa metod i uppsatsen kan diskuteras i relation till bredden i resultatet. Studien hade kunnat bli ännu mer uttömmande och gett ett bredare resultat om en kvantitativ metod också använts i form av enkäter. Enkäter hade kunnat bidra till att fler fritidspedagoger kunnat delge sin syn å fenomenen och därmed hade en större mängd empiriskt material kunnat samlas in, vilket därmed skulle kunna innebära att en viss generalisering hade kunnat ske. Däremot var de intervjuer som genomfördes tillfredsställande i den bemärkelse att pedagogerna gav mycket uttömmande svar vilket bidrog till en stor mängd empiriskt material som kunde analyseras i relation till teori och förankras jämföras med tidigare forskning. En annan aspekt som också bör framhållas i denna diskussion är de intervjufrågor som användes. Resultatet speglas av övergripande frågor där det egentligen inte framkommer hur ofta en

fritidspedagog blir utsatt, det fanns inga tidsramar givna för hur långt tillbaka i tiden en pedagog fick tala om fenomenet. Kanske hade studiens resultat blivit annorlunda om en fråga om har du upplevt hot och våld den senaste veckan. Detta är också något som kan sättas i relation till huruvida länge en pedagog arbetat i verksamheten, ålder och kön. Detta var dock inte aspekter som togs i beaktning i denna studie och vidare kan detta ha påverkat resultatet.

7.3 Bidrag till framtida forskning

Det är av vikt att belysa att denna studie inte är generaliserbar utan det behövs vidare forskas inom området. Dock kan denna studie anses lyfta problematiken kring hot och våld riktat mot fritidspedagoger och vidare bör man undersöka huruvida omfattningen av hot och våld riktat mot fritidspedagoger ser ut, ytterligare påverkan på yrkesutövningen samt effektiviteten i de preventiva åtgärderna som idag används. Vidare hade det varit lämpligt att studera hur standardiserade rapporteringssystem kan implementeras i verksamheterna och om det bör utformas någon form av policydokument för att preventivt arbeta mot hot och våld i verksamheterna. Ytterligare aspekter som hade kunnat vara intressant att forska vidare kring är huruvida ålder, kön och yrkeserfarenhet kan vara av betydelse för att utsättas för hot och våld i sin yrkesutövning som fritidspedagog.

Referenslista

Litteratur:

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Upplaga 2
Stockholm: Liber

Brinkkjaer, Ulf & Høyen, Marianne (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund:
Studentlitteratur

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*.
1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Dolk, Klara (2013). *Bångstyriga barn: Makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm:
Ordfront förlag

Edling, Christofer (2016) *Våldets sociala dimensioner*. I Edling, Christofer. & Rostami, Amir
(red.). *Våldets sociala dimensioner: individ, relation, organisation*. (1. uppl.) Lund:
Studentlitteratur

Ray, Larry (2018). *Violence & society*. (Second edition). Thousand oaks: SAGE

Internetkällor:

Arnetz, Judith E & Arnetz, Bengt B (2001). Violence towards health care staff and possible
effects on the quality of patient care. *Social Science and Medicine* , 52(3): 417-427

Berčnik, Sanja & Tašner Veronika (2018). School and Violence. *Ars & Humanitas*, 12 (1):
73–87

Bounds, Christina & Jenkins, Lyndsay N (2018). Teacher-Directed Violence and Stress: The
Role of School Setting. *Contemporary School Psychology* 22 :435–442

Cawood, Natalie (2010). Barriers to the Use of Evidence-Supported Programs to Address
School. *Children & Schools* , 32 (3):143-149

Chaffee, Ruth K, Briesch, Amy M. Volpe, Robert J. Johnson, Austin H & Dudley, Laura
(2019). Effects of a Class-Wide Positive Peer Reporting Intervention on Middle School
Student Behavior. *Behavioral disorders*: 1-14

Department of Justice, Washington, DC (2002). Reporting School Violence. Legal Series
Bulletin: 1-9

Galand, Benoît, Lecocq, Catherine & Philippot, Pierre (2007). School violence and teacher
professional disengagement. *British Journal of Educational Psychology* , 77(pt 2): 465-477

Lgr 11, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018. (2018). 5. uppl. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> Hämtad:2020-03-24

Longobardi, Claudio, Badenes-Ribera, Laura, Fabris, Matteo A, Martinez, Andrew & McMahon, Susan D (2019). Prevalence of Student Violence Against Teachers: A Meta-Analysis. *Psychology of Violence*, 9(6): 596–610

Lunneblad, Johannes & Johansson, Thomas (2019). Vi kan ju inte polisanmäla allt som händer skolan – Skolan, lagen, våldet och dialogen. *Nordic Studies in Education*. 39 (1-2019): 39–52

Läraryrskommittén (2019). Om du blir utsatt för hot och våld på din arbetsplats. Tillgänglig på internet: <https://www.lararforbundet.se/artiklar/om-du-blir-utsatt-for-hot-och-vald> Hämtad: 2020-01-15

Maeng, Jennifer L, Malone, Marisa & Cornell, Dewey (2019). Student threats of violence against teachers: Prevalence and outcomes using a threat assessment approach. *Teaching and Teacher Education* , 87 (2020):1-11

McMahon, Susan D, Martinez, Andrew, Espelage, Dorthy L, Rose, Chad, Reddy, Linda A, Lane, Kathleen, Anderman & Eric M (2014). Violence directed against teachers: Results from a national survey. *Psychology in the Schools*, 51(7): 753-766

Nationalencyklopedin (2020) *Tolerans*. Tillgänglig på internet: [https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/tolerans-\(2\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/tolerans-(2)) Hämtad: 2020-02-23

Nationalencyklopedin (2020) *Prevention*. Tillgänglig på internet: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/prevention> Hämtad: 2020-02-09

Pihl, Patricia, Grytnes, Regine & Andersen, Lars Peter S (2018). Violence prevention in special education schools – an integrated practice? *Research in Developmental Disabilities* ,77 :87–97

Ross, Gina & Nelson, Rhonda (2014). Using Theater and Drama Interventions to Reduce Bullying in School-Aged Children. *Therapeutic Recreation Journal*, 48 (4): 334-336

Skiba, Russel J, Reynolds, Cecil R, Graham Sandra, Sheras, Peter, Conoley, Jane C, Garcia-Vazquez, Enedina, Garcia, Enedina, Subotnik, Rena, Sickler, Heidi, Edmiston, Ashley, Palomares, Ron (2008). Are Zero Tolerance Policies Effective in the Schools? An Evidentiary Review and Recommendations. *American Psychologist*, 63 (9): 852-862

Skolverket (2018) Attityder till skolan. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/getFile?file=4138> Hämtad: 2019-12-15

Source, Bruno L (2012). Pedagoger i det sociala uppdragets gränstrakter: Att hantera familjerättsliga processer, hot och våld. *Sociologisk forskning*, 49(3): 189–210

Spector, Paul E, Coulter, Martha L, Stockwell, Heather G & Matz, Mary W (2007). Perceived violence climate: A new construct and its relationship to workplace physical violence and verbal aggression, and their potential consequences. *Work & Stress*, 21 (2): 117–130

Statistiska centralbyrån (2018) Hot, våld och oro 1980–2017. Tillgänglig på internet: https://www.scb.se/contentassets/14f8221b75044059a52f293df0bd1f6f/le0101_2016i17_sm_lebr1802.pdf Hämtad: 2020-01-08

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed. Tillgänglig på internet: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf Hämtad: 2019-12-16

Wilson, Catherine M, Douglas, Kevin S & Lyon, David R (2011). Violence Against Teachers: Prevalence and Consequences. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(12): 2353–2371

World health organization (2020). Definition and typology of violence. *The violence prevention alliance*. Tillgänglig på internet: <https://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/> Hämtad: 2020-01-05

Bilaga 1- Informationsbrev

Hej!

Mitt namn är Amanda Johnsson och jag studerar till grundlärare inom fritidshem. Just nu skriver jag mitt examensarbete där fokus ligger på att undersöka huruvida fritidspedagoger upplever att hot och våld påverkar yrkesutövningen. Jag ska därför göra intervjustudier och undrar därmed om du skulle kunna tänka dig att delta för att ge just din upplevelse av detta fenomen?

Intervjun beräknas ta ca en timme att genomföra och genomförs utifrån forskningsetiska principer. Detta innebär att inom ramen för informationskravet kommer du ytterligare få information om forskningens syfte. Utifrån samtyckeskravet har du möjlighet att delta eller inte, utifrån konfidentialitetskravet kommer du vara helt anonym och personuppgifter som kan knytas an till dig kommer att förvaras på ett sådant vis att ingen kommer kunna ta del av den informationen. Likaså tillämpas nyttjandekravet där de insamlade uppgifterna enbart kommer att användas för forskande syfte.

Meddela mig snarast om du skulle vara intresserad av att delta så vi kan bestämma en tänkbar dag och tid att genomföra intervjun!

Bästa hälsningar Amanda Johnsson

Bilaga 2 - Intervjufrågor

Ålder:

Vad identifierar du dig som, kvinna, man eller annat?

Vad har du för utbildning?

Hur länge har du arbetat som fritidspedagog/grundlärare inom fritidshem?

Vad anser du är hot?

Vad anser du är våld?

Anser du att du blivit hotad av en elev?

Isåfall vad för hot?

Har en elev utövat våld mot dig någon gång?

Isåfall vad gjorde eleven?

Hur upplevde du det känslomässigt?

Om du upplever att en elev är hotfull hur agerar du då?

Om du upplever att en elev är våldsam hur agerar du då?

Känner du dig trygg med din arbetsmiljö när det gäller hot och våld?

Om inte, varför?

Om ja, varför?

Har du upplevt att du blivit rädd i situationer som uppstått i verksamheten när ett barn uppträtt hotfullt eller våldsamt?

Har du någon gång oroat dig över att behöva gå till jobbet på grund av rädslan att du vet att det kan uppkomma hot och våld?

Har du någon gång tänkt byta karriär på grund av att du blivit utsatt för hot och våld?

Arbetar ni förebyggande för att hot och våld inte ska förekomma, isåfall hur?

Efter att en incident inträffat av hot hur har du gått vidare med det?

Efter att det förekommit våld riktat mot dig hur har du gått vidare med det?

Vet du om ni har en handlingsplan om dessa incidenter inträffar?

*Finns det några säkerhetsåtgärder för att förhindra uppkomsten av hot och våld?
Tex inte vara själv med elever som kan bli aggressiva?*

*Hur agerar skolledningen om ni rapporterar en incident där det förekommit hot och våld
mot personalen? Vad händer i denna process och hur har du upplevt det?*

*Känner du dig trygg med ledningen när det kommer till arbetsmiljöfrågor som rör hot och
våld utövat av elever? Varför / Varför inte*

*Upplever du att de finns en tolerans för hot och våldsamma beteende, att man inte tar så
hårt på det, eller tvärtom?*

*Upplever du att din yrkesutövning påverkas av hot och våld, till exempel det pedagogiska
arbetet?*